

INFORMATOR

o egzaminie ósmoklasisty z języka polskiego

od roku szkolnego 2018/2019
dla uczniów słabostyszających i niesłyszających

Centralna Komisja Egzaminacyjna
Warszawa 2017

Zespół redakcyjny:

Grzegorz Galewski (OSWG w Warszawie)
Wioleta Dobosz-Leszczyńska (CKE)
Robert Chamczyk (CKE)
Danuta Marchlewska (OKE Warszawa)
Hanna Wylęzek (OKE Jaworzno)
dr Wioletta Kozak
dr Maria Romanowska
dr Marcin Smolik

Recenzenci:

Kajetana Maciejska-Roczan
Elżbieta Barbara Puczyńska
dr Tomasz Karpowicz

Informator został opracowany przez Centralną Komisję Egzaminacyjną we współpracy z okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi.

Centralna Komisja Egzaminacyjna

ul. Józefa Lewartowskiego 6, 00-190 Warszawa
tel. 22 536 65 00
sekretariat@cke.gov.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku

ul. Na Stoku 49, 80-874 Gdańsk
tel. 58 320 55 90
komisja@oke.gda.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Jaworznie

ul. Adama Mickiewicza 4, 43-600 Jaworzno
tel. 32 616 33 99
oke@oke.jaworzno.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie

os. Szkolne 37, 31-978 Kraków
tel. 12 683 21 01
oke@oke.krakow.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży

al. Legionów 9, 18-400 Łomża
tel. 86 216 44 95
sekretariat@oke.lomza.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łodzi

ul. Ksawerego Praussa 4, 94-203 Łódź
tel. 42 634 91 33
sekretariat@lodz.oke.gov.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu

ul. Gronowa 22, 61-655 Poznań
tel. 61 854 01 60
sekretariat@oke.poznan.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie

ul. Józefa Bema 87, 01-233 Warszawa
tel. 22 457 03 35
info@oke.waw.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna we Wrocławiu

ul. Tadeusza Zielińskiego 57, 53-533 Wrocław
tel. 71 785 18 94
sekretariat@oke.wroc.pl

Spis treści

1.	Opis egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego	5
	Wstęp	5
	Zadania na egzaminie	5
	Opis arkusza egzaminacyjnego	7
	Zasady oceniania	9
2.	Przykładowe zadania z rozwiązaniami	14
	Teksty literackie	14
	Stanisław Lem, <i>Rozprawa</i>	14
	Juliusz Słowacki, <i>Balladyna</i>	26
	Teksty nieliterackie	36
	Józef Bocheński, <i>Teoria męstwa</i>	36
	Maria Ossowska, <i>Rycerz w średniowieczu</i>	41
	Tematy wypracowań. Wypracowania o charakterze argumentacyjnym	55
	Tematy wypracowań. Wypracowania o charakterze twórczym	63

1.

Opis egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego

WSTĘP

Język polski jest jednym z obowiązkowych przedmiotów egzaminacyjnych na egzaminie ósmoklasisty i na egzaminie maturalnym.

Egzamin ósmoklasisty z języka polskiego sprawdza, w jakim stopniu uczeń VIII klasy szkoły podstawowej opanował wymagania określone w [podstawie programowej kształcenia ogólnego dla klas I–VIII](#) (wymagania ogólne i szczegółowe) oraz [znowelizowaną listę lektur](#).

Informator prezentuje przykładowe zadania egzaminacyjne wraz z rozwiązaniami oraz wskazuje odniesienie zadań do wymagań podstawy programowej. Zadania w *Informatorze* nie wyczerpują wszystkich typów zadań, które mogą wystąpić w arkuszu egzaminacyjnym. Nie ilustrują również wszystkich wymagań z zakresu języka polskiego określonych w podstawie programowej. Dlatego *Informator* nie może być jedyną ani nawet główną wskazówką do planowania procesu kształcenia w szkole. Tylko realizacja wszystkich wymagań z podstawy programowej, zarówno ogólnych, jak i szczegółowych, może zapewnić wszechstronne wykształcenie polonistyczne uczniów, w tym ich właściwe przygotowanie do egzaminu ósmoklasisty.

ZADANIA NA EGZAMINIE

W arkuszu egzaminacyjnym znajdują się zarówno zadania zamknięte, jak i otwarte. Zadania zamknięte to takie, w których uczeń wybiera odpowiedź spośród podanych. Wśród zadań zamkniętych znajdują się m.in. zadania wyboru wielokrotnego, zadania typu prawda-falsz oraz zadania na dobieranie.

Zadania otwarte to takie, w których uczeń samodzielnie formułuje odpowiedź. Wśród zadań otwartych znajdują się:

- zadania z luką, wymagające uzupełnienia zdania bądź krótkiego tekstu jednym lub kilkoma wyrazami
- zadania krótkiej odpowiedzi, wymagające stworzenia krótkiego tekstu, w tym zadania sprawdzające umiejętność tworzenia różnych form użytkowych, np. ogłoszenia, zaproszenia, dedykacji
- zadanie rozszerzonej odpowiedzi, wymagające napisania wypracowania.

W zadaniach egzaminacyjnych szczególny nacisk zostanie położony na sprawdzanie umiejętności związanych z argumentowaniem, wnioskowaniem, formułowaniem opinii. Udzielenie poprawnej odpowiedzi będzie wymagało również kompetencji literackich (np. rozumienia sensu utworów), kulturowych (np. interpretacji plakatu), językowych (np. świadomego korzystania z różnych środków językowych).

W arkuszu egzaminacyjnym znajdują się zadania sprawdzające znajomość treści i problematyki lektur obowiązkowych¹.

Klasy IV–VI

Jan Brzechwa, *Akademia Pana Kleksa*

Janusz Christa, *Kajko i Kokosz. Szkoła latania* (komiks)

René Goscinny, Jean-Jacques Sempé, *Mikołajek* (wybór opowiadań)

Ignacy Krasicki, wybrane bajki

Clive Staples Lewis, *Opowieści z Narnii. Lew, czarownica i stara szafa*

Adam Mickiewicz, *Powrót taty, Pani Twardowska, Pan Tadeusz* (fragmenty, w tym: opisy, zwyczaje i obyczaje, polowanie i koncert Wojskiego)

Ferenc Molnár, *Chłopcy z Placu Broni*

Bolesław Prus, *Katarynka*

Juliusz Słowacki, *W pamiętniku Zofii Bobrówny*

John Ronald Reuel Tolkien, *Hobbit, czyli tam i z powrotem*

Henryk Sienkiewicz, *W pustyni i w puszczy*

Józef Wybicki, *Mazurek Dąbrowskiego*

Wybrane mity greckie, w tym mit o powstaniu świata oraz mity o: Prometeuszu, Syzyfie, Demeter i Korze, Dedalu i Ikarze, Heraklesie, Tezeuszu i Ariadnie, Orfeuszu i Eurydyce

Biblia: stworzenie świata i człowieka oraz wybrane przypowieści ewangeliczne, w tym o siewcy, o talentach, o pannach roztropnych, o miłosiernym Samarytaninie

Wybrane podania i legendy polskie, w tym o Lechu, o Piaście, o Kraku i o Wandzie

Wybrane baśnie polskie i europejskie, w tym: Charles Perrault, *Kopciuszek*, Aleksander Puszkina, *Bajka o rybaku i rybce*.

Klasy VII i VIII

Charles Dickens, *Opowieść wigilijna*

Aleksander Fredro, *Zemsta*

Jan Kochanowski, wybór fraszek, pieśni i trenów, w tym treny I, V, VII, VIII

Aleksander Kamiński, *Kamienie na szaniec*

Ignacy Krasicki, *Żona modna*

Adam Mickiewicz, *Reduta Orzona, Śmierć Pułkownika, Świtezianka, II część Dziadów*, wybrany utwór z cyklu *Sonety krymskie, Pan Tadeusz* (całość)

Antoine de Saint-Exupéry, *Mały Książę*

Henryk Sienkiewicz, *Quo vadis, Latarnik*

Juliusz Słowacki, *Balladyna*

Stefan Żeromski, *Szyfowe prace*

Sławomir Mrożek, *Artysta*

Melchior Wańkowicz, *Tędy i owędy* (wybrany reportaż)².

W *Informatorze* zawarto przykładowe zadania sprawdzające znajomość treści i problematyki lektur obowiązkowych zarówno dla klas IV–VI, jak i VII–VIII.

¹ Nauczyciel języka polskiego jest zobowiązany do omówienia wszystkich lektur obowiązkowych **przed** egzaminem ósmoklasisty.

² Lista lektur obowiązkowych będzie zamieszczona na początku arkusza egzaminacyjnego.

OPIS ARKUSZA EGZAMINACYJNEGO

Egzamin ósmoklasisty z języka polskiego trwa do 180 minut.

Podczas egzaminu zdający otrzyma arkusz egzaminacyjny, który będzie się składał z dwóch części.

Pierwsza część będzie zawierać zadania zorganizowane wokół dwóch tekstów zamieszczonych w arkuszu:

- a) tekstu literackiego (poezji, epiki albo dramatu) oraz
- b) tekstu nieliterackiego (naukowego, popularnonaukowego albo publicystycznego).

Łącznie oba teksty będą liczyły nie więcej niż 800 wyrazów.

Większość zadań w tej części arkusza będzie się odnosić bezpośrednio do ww. tekstów. Wśród zadań w tej części arkusza mogą pojawić się również:

- zadania zawierające fragmenty innych tekstów literackich i nieliterackich, teksty ikoniczne (np. plakat, reprodukcję obrazu), przysłowia, powiedzenia, frazeologizmy itp. ORAZ/LUB
- zadania samodzielne, nieodnoszące się do tekstów wymienionych w pkt a) lub b).

W drugiej części arkusza znajdują się propozycje dwóch tematów wypracowań, z których uczeń będzie wybierał jeden i pisał tekst nie krótszy niż 150 wyrazów. Uczeń będzie dokonywał wyboru spośród:

- a) tematu o charakterze twórczym (np. opowiadanie twórcze) oraz
- b) tematu o charakterze argumentacyjnym (np. rozprawka, artykuł, przemówienie).

Każdy temat będzie wymagał odwołania się do obowiązkowej lektury szkolnej ORAZ/LUB do utworu bądź utworów samodzielnie wybranych przez ucznia.

Liczbę zadań oraz liczbę punktów możliwych do uzyskania za poszczególne rodzaje zadań w obu częściach arkusza przedstawiono w poniższej tabeli.

Rodzaj zadań	Liczba zadań	Łączna liczba punktów	Udział w wyniku sumarycznym
zamknięte	12–17	12–17	ok. 30%
otwarte	5–9 (w tym wypracowanie)	28–36	ok. 70%
razem	17–26	40–53	100%

ZASADY DOSTOSOWANIA ARKUSZA

Egzamin ósmoklasisty dla uczniów słabosłyszących i niesłyszących będzie dostosowany. Dostosowanie polegać będzie na wprowadzeniu zmian w arkuszu standardowym oraz w kryteriach i zasadach oceniania.

W pierwszej części arkusza dla uczniów słabosłyszących i niesłyszących nie pojawią się zadania oparte na tekstach poetyckich niewymienionych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe z podaniem konkretnego tytułu. Oznacza to, że zadania takie, o ile znajdują się w arkuszu standardowym, zostaną wymienione na inne wraz z tekstem, do którego się odnoszą.

Teksty będące w pierwszej części arkusza podstawami do zadań będą łącznie liczyć nie więcej niż 800 wyrazów (limit o 200 mniejszy niż w arkuszu standardowym). Oznacza to, że w niektórych przypadkach tekst zamieszczony w arkuszu dostosowanym może zostać skrócony.

W drugiej części arkusza nie będzie zadań z załączonym fragmentem tekstu poetyckiego. Oznacza to, że zadania takie, o ile znajdują się w arkuszu standardowym, zostaną wymienione na inne.

Wszystkie zadania zamieszczone w arkuszu standardowym mogą być zmodyfikowane lub wymienione na inne, jeśli dostosowanie tego wymaga, ale z zachowaniem zasady, że wprowadza się tylko niezbędne zmiany.

Dostosowanie kryteriów oceniania dotyczy oceny języka w wypracowaniu.

ZASADY OCENIANIA

Zadania zamknięte i zadania otwarte z luką

Zadanie zamknięte i zadanie otwarte z luką są oceniane zgodnie z jednym z następujących schematów:

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

2 pkt – odpowiedź całkowicie poprawna.

1 pkt – odpowiedź częściowo poprawna lub odpowiedź niepełna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadania otwarte krótkiej odpowiedzi

Za rozwiązanie zadania otwartego krótkiej odpowiedzi będzie można otrzymać od 0 do 4 punktów. W tych zadaniach nie będzie oceniana poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna, chyba że w poleceniu zostanie określone inaczej. Schemat oceniania będzie opracowywany do każdego zadania odrębnie.

Zadanie otwarte rozszerzonej odpowiedzi – wypracowanie

Za napisanie wypracowania będzie można otrzymać maksymalnie 20 punktów. Oceniając pracę, egzaminatorzy będą przydzielali punkty w każdym z poniższych kryteriów. Z wyjątkiem kryterium 2., które jest odrębne dla wypowiedzi o charakterze twórczym i dla wypowiedzi o charakterze argumentacyjnym, każda praca będzie oceniana według tych samych kryteriów. W przypadku kryterium 2. zapisy będą doprecyzowywane w odniesieniu do poszczególnych tematów w każdej sesji egzaminu ósmoklasisty.

1. Realizacja tematu wypowiedzi

Oceniając wypowiedź ucznia w tym kryterium, egzaminator będzie rozważał m.in., czy:

- wypowiedź jest zgodna z formą wskazaną w poleceniu
- w wypowiedzi ujęte zostały wszystkie kluczowe elementy tematu, np. czy uczeń w odpowiedni sposób odwołał się do lektury wskazanej w poleceniu
- wypowiedź jest w całości na temat.

2 pkt	<ul style="list-style-type: none"> • Forma wypowiedzi zgodna z formą wskazaną w poleceniu. • Wszystkie pozostałe elementy polecenia uwzględnione. • Wypowiedź w całości dotyczy problemu wskazanego w poleceniu.
1 pkt	<ul style="list-style-type: none"> • Forma wypowiedzi zgodna z formą wskazaną w poleceniu. • Nieuwzględniony jeden element polecenia (inny niż forma). ORAZ/LUB • W pracy występują fragmenty nie dotyczące problemu wskazanego w poleceniu.
0 pkt	<ul style="list-style-type: none"> • Forma wypowiedzi niezgodna z formą wskazaną w poleceniu. ALBO • Nieuwzględnione co najmniej dwa elementy polecenia (inne niż forma).

Uwaga: jeżeli za wypowiedź przyznano 0 pkt w kryterium *Realizacja tematu wypowiedzi*, we wszystkich pozostałych kryteriach przyznaje się 0 pkt.

2. Elementy twórcze / Elementy retoryczne

	2. Elementy twórcze	2. Elementy retoryczne
	Wypowiedź o charakterze twórczym (np. opowiadanie)	Wypowiedź o charakterze argumentacyjnym (np. rozprawka)
	Oceniając wypowiedź ucznia w tym kryterium, egzaminator będzie rozważał m.in., czy: <ul style="list-style-type: none"> narracja w opowiadaniu jest konsekwentnie prowadzona wydarzenia są logicznie ułożone fabuła jest urozmaicona, np. czy zawiera elementy typowe dla opowiadania, takie jak zwroty akcji, dialog, puenta lektura wskazana w poleceniu została wykorzystana pobieżnie, czy w sposób ciekawy i twórczy. 	Oceniając wypowiedź ucznia w tym kryterium, egzaminator będzie rozważał m.in., czy: <ul style="list-style-type: none"> argumentacja w pracy jest wnikliwa argumenty są poparte właściwymi przykładami argumenty są przedstawione w sposób uporządkowany, np. są przedstawione od najbardziej do najmniej ważnego albo są zapisane w porządku argument – kontrargument.
5 pkt	<ul style="list-style-type: none"> Funkcjonalna narracja. Logiczny układ zdarzeń. Urozmaicona fabuła, w tym funkcjonalne wykorzystanie co najmniej 6 spośród następujących elementów: opis, charakterystyka bohatera, czas akcji, miejsce akcji, zwrot akcji, puenta, punkt kulminacyjny, dialog, monolog, retrospekcja. Twórcze wykorzystanie treści lektury. 	<ul style="list-style-type: none"> Pogłębiona argumentacja. Argumenty odwołujące się np. do faktów, logiki, emocji, zilustrowane odpowiednimi przykładami ORAZ/LUB wykorzystanie przykładów w funkcji argumentacyjnej. Argumenty/przykłady uporządkowane, np. zhierarchizowane.
4 pkt	Praca spełnia wszystkie wymagania na 3 pkt i niektóre na 5 pkt.	Praca spełnia wszystkie wymagania na 3 pkt i niektóre na 5 pkt.
3 pkt	<ul style="list-style-type: none"> Funkcjonalna narracja. Logiczny układ zdarzeń. Prosta fabuła, w tym funkcjonalne wykorzystanie co najmniej 4 spośród następujących elementów: opis, charakterystyka bohatera, czas akcji, miejsce akcji, zwrot akcji, puenta, punkt kulminacyjny, dialog, monolog, retrospekcja. 	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnowa argumentacja; w wypowiedzi brak wnikliwości. Niektóre argumenty zilustrowane odpowiednimi przykładami ORAZ/LUB wykorzystanie przykładów w funkcji argumentacyjnej. Argumenty/przykłady częściowo uporządkowane.
2 pkt	Praca spełnia wszystkie wymagania na 1 pkt i niektóre na 3 pkt.	Praca spełnia wszystkie wymagania na 1 pkt i niektóre na 3 pkt.
1 pkt	<ul style="list-style-type: none"> Narracja częściowo funkcjonalna. Dopuszczalne usterki w logicznym układzie zdarzeń. Prosta fabuła. 	<ul style="list-style-type: none"> Podjęta próba argumentowania. Ograniczenie do wyliczenia powierzchownie omówionych przykładów, powiązanych z problemem określonym w temacie.
0 pkt	Praca nie spełnia co najmniej jednego wymagania określonego na 1 pkt.	Praca nie spełnia co najmniej jednego wymagania określonego na 1 pkt.

3. Kompetencje literackie i kulturowe

Oceniając wypowiedź ucznia w tym kryterium, egzaminator będzie rozważał m.in., czy:

- uczeń wykorzystał znajomość lektury obowiązkowej wskazanej w poleceniu (a także innych tekstów – jeżeli polecenie tego wymagało) w sposób funkcjonalny, tzn. np. czy przywołał w pracy takie wydarzenia albo omówił takie wątki, które istotnie wspierają jego tok rozumowania, albo dobrze ilustrują to, o czym pisze
- uczeń, pisząc np. o wydarzeniach z danej lektury, nie popełnił błędów, np. nie pomylił imion postaci, nie przypisał postaciom cech, których nie posiadają, bądź nie wymyślił wydarzeń, których w lekturze nie ma.

2 pkt	<ul style="list-style-type: none"> • Funkcjonalne wykorzystanie znajomości lektury obowiązkowej wskazanej w poleceniu (oraz innego tekstu literackiego lub tekstu kultury, jeżeli polecenie tego wymaga). • Poprawność rzeczowa.
1 pkt	<ul style="list-style-type: none"> • Funkcjonalne wykorzystanie znajomości lektury obowiązkowej wskazanej w poleceniu (oraz częściowo funkcjonalne wykorzystanie innego tekstu literackiego lub tekstu kultury, jeżeli polecenie tego wymaga). <p>ALBO</p> <p>Częściowo funkcjonalne wykorzystanie znajomości lektury obowiązkowej wskazanej w poleceniu (oraz funkcjonalne wykorzystanie innego tekstu literackiego lub tekstu kultury, jeżeli polecenie tego wymaga).</p> <p>ALBO</p> <p>Częściowo funkcjonalne wykorzystanie znajomości lektury obowiązkowej wskazanej w poleceniu (oraz częściowo funkcjonalne wykorzystanie innego tekstu literackiego lub tekstu kultury, jeżeli polecenie tego wymaga).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dopuszczalne 1–2 błędy rzeczowe.
0 pkt	Praca nie spełnia co najmniej jednego wymagania określonego na 1 pkt.

4. Kompozycja tekstu

Oceniając wypowiedź ucznia w tym kryterium, egzaminator będzie rozważał m.in., czy:

- kompozycja wypowiedzi jest zgodna z formą wskazaną w poleceniu, np. czy rozprawka zawiera wstęp, rozwinięcie i zakończenie, a list – zwrot do adresata, wstęp, rozwinięcie, zakończenie i zwrot pożegnalny
- wypowiedź jest spójna, tzn. czy jest napisana w taki sposób, że łatwo się ją czyta dzięki np. jasnym powiązaniom wewnątrz zdań oraz między zdaniami i akapitami tekstu
- wypowiedź jest logiczna, tzn. czy jest zbiorem uporządkowanych myśli
- wypowiedź jest podzielona na odpowiednio wyodrębnione graficznie akapity, z których każdy stanowi logicznie zorganizowaną, zwartą całość.

2 pkt	<ul style="list-style-type: none"> • Kompozycja zgodna z formą wypowiedzi. • Graficznie wyodrębnione akapity. • Dopuszczalna 1 usterka w zakresie spójności ALBO logiki wypowiedzi, ALBO podziału wypowiedzi na funkcjonalne akapity.
1 pkt	<ul style="list-style-type: none"> • Kompozycja zgodna z formą wypowiedzi. • Graficznie wyodrębnione akapity. • Dopuszczalne łącznie 2–3 usterki w zakresie spójności ORAZ/ALBO logiki wypowiedzi.
0 pkt	Praca nie spełnia co najmniej jednego wymagania określonego na 1 pkt.

5. Styl

Oceniając wypowiedź ucznia w tym kryterium, egzaminator będzie rozważał m.in., czy:

- styl wypowiedzi jest odpowiedni do jej treści i formy, tzn. np. czy uczeń nie napisał rozprawki, stosując słownictwo charakterystyczne dla stylu potocznego w odmianie mówionej
- styl wypowiedzi jest jednolity, tzn. czy uczeń konsekwentnie posługuje się jednym, wybranym stylem, a jeżeli miesza różne style w wypowiedzi – to czy jest to uzasadnione (czy czemuś to służy).

2 pkt	<ul style="list-style-type: none"> • Odpowiedni do treści i formy wypowiedzi. • Jednolity.
1 pkt	Sporadyczne usterki w odpowiedniości ORAZ/LUB jednolitości stylu.
0 pkt	Praca nie spełnia wymagań określonych na 1 pkt.

6. Język

Oceniając wypowiedź ucznia w tym kryterium, egzaminator będzie rozważał m.in.:

- czy uczeń poprawnie użył w wypowiedzi różnych rodzajów zdań i bogatej leksyki (np. frazeologizmów, wyrazów rzadziej używanych w języku polskim), czy też ograniczył się do najprostszych środków językowych
- czy środki językowe, których użył uczeń, pozwalają mu zrealizować temat w sposób swobodny i precyzyjny, czy też pobieżny, sprawiający trudność w zrozumieniu tekstu.

W ocenie egzaminator uwzględni również liczbę wszystkich błędów językowych, które uczeń popełnił w wypowiedzi.

Oceniając język wypowiedzi, egzaminator najpierw oceni zakres użytych środków językowych, a następnie – ich poprawność. Ostateczną liczbę punktów ustali na podstawie oceny obu tych aspektów wypowiedzi, zgodnie z poniższą tabelą.

Poprawność środków	1–6 błędów językowych	7–9 błędów językowych	10–13 błędów językowych	14 i więcej błędów językowych
Zakres środków				
Odpowiedni zakres środków językowych, tzn. leksyka stosowna / odpowiednia do realizacji tematu.	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt
Wąski zakres środków językowych, tzn. ograniczone leksyka, utrudniająca realizację tematu.	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt

Przykładowo, za wypowiedź, w której uczeń użył odpowiedniego zakresu środków językowych i popełnił 8 błędów językowych, egzaminator przyzna 3 pkt w tym kryterium.

7. Ortografia

Oceniając wypowiedź ucznia w tym kryterium, egzaminator uwzględni liczbę błędów ortograficznych, które uczeń popełnił w wypowiedzi.

2 pkt	Nie więcej niż 1 błąd ortograficzny.
1 pkt	2–3 błędy ortograficzne.
0 pkt	4 lub więcej błędów ortograficznych.

8. Interpunkcja

Oceniając wypowiedź ucznia w tym kryterium, egzaminator uwzględni liczbę błędów interpunkcyjnych, które uczeń popełnił w wypowiedzi.

1 pkt	Nie więcej niż 9 błędów interpunkcyjnych.
0 pkt	10 lub więcej błędów interpunkcyjnych.

Uwagi dodatkowe

- Jeżeli wypowiedź w całości jest nie na temat, egzaminator oceni ją na 0 pkt.
- Jeżeli w wypowiedzi uczeń w ogóle nie odwołał się do treści lektury obowiązkowej wskazanej w poleceniu, za całą wypowiedź egzaminator przyzna 0 pkt.
- Jeżeli wypowiedź jest nieczytelna, egzaminator oceni ją na 0 pkt.
- Jeżeli wypowiedź nie zawiera w ogóle rozwinięcia (np. uczeń napisał tylko wstęp), egzaminator przyzna 0 pkt w każdym kryterium.
- Funkcjonalność wykorzystania w wypracowaniu utworu literackiego nie oznacza konieczności omówienia przez zdającego wszystkich elementów fabuły, sensów utworu istotnych (z punktu widzenia egzaminatora) ze względu na zagadnienie sformułowane w temacie. Należy jednak pamiętać, że samo przywołanie imienia bohatera literackiego nie jest funkcjonalnym wykorzystaniem utworu.**
- Za utwór literacki w wypracowaniu nie uznaje się: powieści obrazkowej, mangi, scenariusza filmowego, gry komputerowej.**
- Jeżeli wypowiedź zawiera 130 wyrazów lub mniej, jest oceniana wyłącznie w kryteriach: *realizacji tematu wypowiedzi, elementów twórczych/ elementów retorycznych oraz kompetencji literackich i kulturowych*. W pozostałych kryteriach egzaminator przyzna 0 punktów.
- Jeżeli wypowiedź jest napisana niesamodzielnie, np. zawiera fragmenty odtworzone z podręcznika, zadania zawartego w arkuszu egzaminacyjnym lub innego źródła, w tym internetowego, lub jest przepisana od innego ucznia, wówczas egzamin z języka polskiego, w przypadku takiego ucznia, zostanie unieważniony.
- W ocenie wypowiedzi uczniów, którym przyznano dostosowanie warunków przeprowadzania egzaminu, zgodnie z *Komunikatem dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej w sprawie szczegółowych sposobów dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty* w danym roku szkolnym, stosuje się szczegółowe zasady oceniania rozwiązań zadań otwartych z języka polskiego uwzględniające specyficzne trudności w uczeniu się.
- Zabronione jest pisanie wypowiedzi obraźliwych, wulgarnych lub propagujących postępowanie niezgodne z prawem **albo wypowiedzi aprobujących nieetyczne postępowanie bohatera**. W przypadku takich wypowiedzi zostanie podjęta indywidualna decyzja dotycząca danej pracy, np. nie zostaną przyznane punkty za styl i język lub cała wypowiedź nie będzie podlegała ocenie.

2.

Przykładowe zadania z rozwiązaniami

Przykładowe zadania dla uczniów słabosłyszących i niesłyszących należy analizować, porównując je z zadaniami standardowymi. Ułatwi to zrozumienie, na czym polega dostosowanie.

Teksty literackie

Tekst 1.

Stanisław Lem

ROZPRAWA

Nasz dalszy lot był już poza wszelkim przewidywaniem. Kiedy Calder wyłączył silniki, sądziłem, że po prostu zdaje się na los szczęścia. Cyfry aż migotały w okienkach indykatorów, ale już nic nie było do obliczania. [...] Calder zaczął rozpinąć pasy, bardzo gwałtownie. Zacząłem robić to samo, bo domyśliłem się, że chce zerwać główny bezpiecznik przeciążenia, który jest na pulpicie, a przypasany nie mógł go dosięgnąć. Mając do dyspozycji pełną moc, mógł jeszcze wyhamować i uciec w przestrzeń, rozwinąwszy tych jakichś sto g¹. Pęklibyśmy jak baloniki, ale uratowałyby statek, no i siebie. Właściwie powinienem był pomyśleć już poprzednio, że nie może być człowiekiem, bo żaden człowiek nie byłby w stanie dokonywać obliczeń jak on... ale to sobie dopiero w tej chwili uświadomiłem. Chciałem go powstrzymać, zanim dojdzie do pulpitu, ale on był szybszy. Musiał być szybszy. „Nie odpinaj się!” – krzyknął do mnie dowódca. A do Caldera: „Nie ruszaj bezpiecznika!”. Calder nie zwrócił na to uwagi, już stał. „Cała naprzód!” – zawołał dowódca – i usłuchałem go. Miałem przecież drugi ster. Nie uderzyłem całą mocą od razu, wszedłem na pięć g, bo nie chciałem zabić Caldera – chciałem go tym uderzeniem odrzucić tylko od bezpieczników, ale on utrzymał się na nogach. Był to widok przerażający, panowie, bo żaden człowiek nie ustoi przy pięciu! Ustał, tyle że chwycił się pulpitu, zdarło mu skórę z obu dłoni i dalej trzymał się, bo pod tą skórą była stal. [...]

List ten pisze do pana członek załogi, który nie jest człowiekiem. [...] Ogólnie rzecz biorąc, produkowanie nielinowców ma tylko o tyle sens, o ile tak powstałe istoty górują nad człowiekiem w szerokim zakresie parametrów. Powtórzenie istniejącego człowieka nie miałoby żadnego sensu. Mogę więc panu wyjawić od razu, że jestem czterokrotnie mniej wrażliwy od człowieka na działanie przyspieszeń, potrafię jednorazowo znieść do siedemdziesięciu pięciu tysięcy rentgenów promieniowania bez szkody, posiadam zmysł (czujnik) radioaktywności, obywam się bez tlenu i żywności, potrafię wreszcie przeprowadzać pamięciowo bez jakiegokolwiek pomocy działania matematyczne w zakresie analizy, algebry, geometrii z szybkością tylko trzy razy mniejszą od szybkości wielkich maszyn cyfrowych. W porównaniu z człowiekiem jestem, o ile mogę to ocenić, pozbawiony w znacznym stopniu życia emocjonalnego. Mnóstwo spraw, absorbujących² człowieka, nic mnie nie obchodzi. [...] Mam też poczucie obowiązku, wytrwałości, jestem zdolny do przyjaźni i szacunku wobec wartości intelektualnych. Nie czuję, bym działał na pokładzie *Goliata* pod przymusem, bo to, co robię, jest jedyną rzeczą, jaką umiem dobrze, a robienie czegoś w sposób solidny daje mi satysfakcję.

Stanisław Lem, *Rozprawa*, [w:] tegoż, *Opowieści o pilocie Pirxie*, Kraków 1968.

¹ Sto g – przeciążenie sto razy przekraczające ciężenie ziemskie, na przeciążenia ok. 10 g narażeni są piloci samolotów wojskowych i kosmonauci.

² Absorbujący – pochłaniający uwagę.

Zadanie 1. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych sformułowań. Zaznacz P, jeśli sformułowanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Z przytoczonych fragmentów opowiadania wynika, że problematyka utworu Stanisława Lema dotyczy przyszłych relacji między ludźmi a robotami.	P	F
Fragmenty opowiadania skłaniają do refleksji o niebezpieczeństwach, jakie niesie ze sobą rozwój nauki i techniki.	P	F

Wymaganie ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich [...].

Wymaganie szczegółowe

Klasa IV–VI

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

12) określa tematykę i problematykę utworu.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

PP

Zadanie 2. (0–1)

Na podstawie tekstu wyjaśnij, jakie problemy mogą się wiązać z budowaniem robotów podobnych do ludzi.

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich [...].

Wymagania szczegółowe

Klasa IV–VI

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

15) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach;

17) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź oceniona na 1 punkt

Roboty obdarzone świadomością mogą zachowywać się inaczej niż wyobrażali sobie ich twórcy. W opowiadaniu robot chciał zabić załogę statku.

Zadanie 3. (0–1)

Na podstawie podanych fragmentów utworu *Rozprawa* sformułuj wniosek, który będzie stanowił przesłanie płynące z tekstu.

.....

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich [...].

Wymagania szczegółowe

Klasa IV–VI

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

17) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia.

Klasa VII i VIII

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

7) określa w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną i poddaje ją refleksji.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 punkt

Rozwój nauki i techniki, na przykład konstruowanie robotów, sztucznej inteligencji, może prowadzić do niebezpiecznych i nieprzewidywalnych skutków, dlatego trzeba zachować ostrożność.

Technika nigdy w pełni nie zastąpi człowieka. W opowiadaniu robot chciał zabić załogę statku kosmicznego, a ludzie temu zapobiegli.

Zadanie 4. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz dobrą odpowiedź.

Na podstawie tekstu można wnioskować, że cechami charakteru, które najmniej pasują do narratora pierwszego fragmentu (członka załogi statku kosmicznego), są

- A. odwaga i zdecydowanie.
- B. bezwzględność i obojętność.
- C. opanowanie i zimna krew.
- D. umiejętność szybkiej oceny sytuacji.

Wymaganie ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich [...].

Wymaganie szczegółowe

Klasa IV–VI

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- 9) charakteryzuje [...] bohaterów w czytanych utworach.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

B

Zadanie 5. (0–1)

Na podstawie fragmentu listu robota do dowódcy statku uzupełnij poniższe zdanie.

Robot pisze o sobie: *w porównaniu z człowiekiem jestem, o ile mogę to ocenić, pozbawiony w znacznym stopniu życia emocjonalnego*, jednak można mu przypisać pewne uczucia, np.

.....

Wymaganie ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich [...].

Wymaganie szczegółowe

Klasa IV–VI

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- 9) charakteryzuje [...] bohaterów w czytanych utworach.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi*poczucie wyższości**dumą**satysfakcję z wykonywanych obowiązków*

(wystarczy podanie jednej emocji)

Zadanie 6. (0–1)**Oceń prawdziwość poniższych informacji. Zaznacz P, jeśli informacja jest prawdziwa, albo F – jeśli jest fałszywa.**

W opowiadaniu Stanisława Lema roboty nie mają nazwisk, tylko nazwy techniczne.	P	F
<i>Nieliniowce</i> to maszyny konstruowane w świecie, w którym żyje narrator opowiadania.	P	F

Wymaganie ogólne

II. Kształcenie językowe.

2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych [...].

Wymagania szczegółowe

Klasa VII i VIII

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- 1) dostrzega zróżnicowanie słownictwa [...];
- 2) rozpoznaje nazwy osobowe [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

FP

Zadanie 7. (0–1)**Dokończ zdanie. Zaznacz dobre odpowiedzi.**W zdaniu *Nasz dalszy lot był już poza wszelkim przewidywaniem* podmiotem jest **A/B**, który wyrażony jest **C/D**.**A.** *nasz***B.** *lot***C.** zaimkiem**D.** rzeczownikiem

Wymagania ogólne

II. Kształcenie językowe.

2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych [...].

Wymaganie szczegółowe

Klasa IV–VI

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

8) nazywa części zdania i rozpoznaje ich funkcje składniowe w wypowiedzeniach

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

BD

Zadanie 8. (0–1)

W opowiadaniu Stanisława Lema robot użył słowa *szacunek*. Wyjaśnij koledze znaczenie tego wyrazu użytego w zdaniu *Jestem zdolny do przyjaźni i szacunku wobec wartości intelektualnych*.

.....

Wymaganie ogólne

II. Kształcenie językowe.

2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych [...].

Wymaganie szczegółowe

Klasa IV–VI

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

4) rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi; rozpoznaje wyrazy wieloznaczne, rozumie ich znaczenie w tekście [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź oceniona na 1 punkt

Chodzi o to, że robot docenia wytwory ludzkiego umysłu i podziela wartości właściwe ludziom.

Zadanie 9. (0–2)

9.1. Wyjaśnij różnicę w pisowni cząstki *nie* w wyrazach podkreślonych w zdaniach: *List ten pisze do pana członek załogi, który nie jest człowiekiem. [...] Ogólnie rzecz biorąc, produkcja nieliniowców ma tylko o tyle sens, o ile tak powstałe istoty górują nad człowiekiem w szerokim zakresie parametrów.*

.....

.....

9.2. Spółdzielnia Mieszkaniowa „Jutrzenka” wystosowała poniższe komunikaty do mieszkańców. Uzupełnij je odpowiednią formą słów umieszczonych w nawiasie.

Prosimy o
(nie parkować) na miejscu
oznaczonym kopertą.

Mieszkańcu!

.....
(nie wypuszczać) psa na trawnik!

Wymaganie ogólne

II. Kształcenie językowe.

5. Kształcenie umiejętności poprawnego [...] pisania zgodnego z zasadami [...] pisowni polskiej.

Wymaganie szczegółowe

Klasa VII i VIII

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

4) zna zasady [...] pisowni partykuły „nie” z różnymi częściami mowy.

9.1. (0–1)**Zasady oceniania**

- 1 pkt – poprawne wyjaśnienie pisowni cząstki *nie* z czasownikami i z rzeczownikami.
 0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Partykulę „nie” z rzeczownikami piszemy łącznie, a z czasownikami rozdzielnie.

9.2. (0–1)**Zasady oceniania**

- 1 pkt – poprawne utworzenie obu form.
 0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Prosimy o *nieparkowanie* na miejscu oznaczonym kopertą.
 Mieszkańcu! *Nie wypuszczaj* (nie wypuszczać) psa na trawnik!

Zadanie 10. (0–1)

Na podstawie fragmentu opowiadania Stanisława Lema *Rozprawa* określ jedną cechę dowodzącą, że tekst jest utworem fantastycznonaukowym, oraz podaj jeden przykład ilustrujący tę cechę.

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne

- I. Kształcenie literackie i kulturowe.
2. [...] umiejętność mówienia o nich [utworach] z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.

Wymaganie szczegółowe

Klasy IV–VI

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
 - 3) rozpoznaje [...] odmiany [...] opowiadania, np. [...] fantastycznonaukowe [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – podanie jednej cechy popartej przykładem.
 0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 punkt

- *Wykorzystanie rozwoju nauki i techniki – statek kosmiczny.*
- *Słownictwo techniczne, naukowe – przyspieszenia, radioaktywność.*

Zadanie 11. (0–3)

Przeczytaj poniższy fragment.

SKIERKA

śpiewa do ucha WDOWY

Matko, w lesie są maliny,
Niechaj idą w las dziewczyny.
Która więcej malin zbierze,
Tę za żonę pan wybierze.

11.1. Podaj imię i nazwisko autora oraz tytuł utworu, z którego pochodzi przytoczony fragment.

Imię i nazwisko autora:

Tytuł:

11.2. Podaj imiona dwóch dziewcząt, które mają zbierać maliny.

.....

11.3. Czy Skierka mógłby o sobie powiedzieć, tak jak autor listu do dowódcy statku kosmicznego, że *nie jest człowiekiem*? Uzasadnij swoją odpowiedź.

.....
.....
.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich [...].
2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...].

11.1. (0–1)

Wymagania szczegółowe

Klasa VII i VIII

Lektura obowiązkowa:

Juliusz Słowacki, *Balladyna*.

Klasa IV–VI

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
 - 1) wskazuje w utworze bohaterów głównych [...].

Zasady oceniania

1 pkt – podanie imienia i nazwiska autora oraz tytułu utworu.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie*Juliusz Słowacki „Balladyna”***11.2. (0–1)****Wymagania szczegółowe**

Klasa VII i VIII

Lektura obowiązkowa:

Juliusz Słowacki, *Balladyna*.

Klasa IV–VI

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- 1) wskazuje w utworze bohaterów głównych [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne podanie imion dwóch bohaterów.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie*Alina i Balladyna***11.3. (0–1)****Wymagania szczegółowe**

Klasa IV–VI

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- 2) rozróżnia i wyjaśnia elementy [...] fantastyczne w utworach [...].
- 9) charakteryzuje [...] bohaterów w czytanych utworach.

Zasady oceniania1 pkt – przedstawienie i uzasadnienie stanowiska na temat fantastycznego charakteru postaci literackiej (Skierki z *Balladyny*).

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź oceniona na 1 punkt*Tak, Skierka mógłby tak o sobie powiedzieć, bo jest duszkiem, diablikiem, sługą Goplany.*

Zadanie 12. (0–1)

Na stronie internetowej Polskiego Radia można znaleźć następującą informację.

Największe zagrożenie dla ludzkości? Nowe technologie

IAR

Takie wnioski można wyciągnąć ze specjalnego raportu opublikowanego przez Uniwersytet Oksfordzki.

Foto: Glow Images/East News

Według szefa Instytutu Przyszłości Człowieka, dr Nicka Bostroma, potencjalne niebezpieczeństwo stwarza syntetyczna biologia, nanotechnologie czy sztuczna inteligencja.

Zabierz głos w dyskusji – napisz komentarz, w którym przedstawisz swoje stanowisko i poprzysz je jednym argumentem.

J. Nowak
🕒 13:15

Re: Największe zagrożenie dla ludzkości? Nowe technologie

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Odpowiedz

Cytuj

Wymaganie ogólne

III. Tworzenie wypowiedzi.

6. Poznawanie podstawowych zasad retoryki, w szczególności argumentowania [...].

Wymagania szczegółowe

Klasa VII i VIII

1. Elementy retoryki. Uczeń:

- 4) wykorzystuje znajomość zasad tworzenia tezy i hipotezy oraz argumentów przy tworzeniu [...] tekstów argumentacyjnych;
- 7) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie.

Zasady oceniania

1 pkt – napisanie komentarza, który zawiera stanowisko za lub przeciw poparte argumentem.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 punkt

Uważam, że technologie nie są największym zagrożeniem dla ludzkości, jeśli są wykorzystywane przez ludzkość w sposób odpowiedzialny, na przykład do ratowania życia. Dlatego warto je wspierać i nie obawiać się nowych rozwiązań.

Sądzę, że największym zagrożeniem dla ludzkości są nowe technologie, ponieważ wynalazki z dziedzin takich jak chemia, biologia czy informatyka mogą stanowić zagrożenie dla życia, jeśli zostaną wykorzystane przez osobę, która ma złe zamiary lub niechcący nieumiejętnie się nimi posłuży.

Tekst 2.

Juliusz Słowacki

BALLADYNA

KIRKOR

do wdowy

Słuchajcie, matko! na świat wyjechałem
Szukać ubogiej i cnotliwej żony;
Dalej nie jadę, bo tu napotkałem
Cudowne bóstwa!... [...]
[...] Dziś nie umiem
Wybrać...
[...]
Proszę o rękę jednej z córek... [...]

WDOWA

Córka moja?...

Ja mam dwie córki – ale Balladyna...

KIRKOR

Czy starsza?

WDOWA

Tak jest... a młodsza Alina

Także jak anioł...

KIRKOR

do siebie

Jaki wybór trudny!

Starsza jak śniegi – u tej warkocz cudny,
Niby listkami brzoza przyodziana;
Ta z alabastrów – a ta zaś różana –
Ta ma pod rzęsą węgle – ta fijołki –
Ta jako złote na zorzy aniołki,
A ta zaś jako noc biała nad rankiem.
[...]
Więc obie kochać, a jedną zaślubić?
Lecz którą kochać? którą tylko lubić?...
[...]

KIRKOR

Któraż z was, dziewice,

Będzie mię więcej kochała po ślubie?
Jak będzie kochać? lubić, co ja lubię?
Jak mi rozchmurzać gniewu nawałnice?

BALLADYNA

O panie! Jeśli w zamku są czeluście,
Z czeluści ogień bucha, a ty każesz

Wskoczyć – to wskoczę. Jeśli na odpuście
 Książd nie rozgrzeszy, to wezmę na siebie
 Śmiertelne grzechy, którymi się zmażesz.
 Jeżeli dzida będzie mierzyć w ciebie,
 Stanę przed tobą i za ciebie zginę...
 Czegóż chcesz więcej?...
 [...]

KIRKOR
do Aliny

A ty, młodsza dziewo,
 Co mi przyrzekasz?

ALINA

Kochać i być wierną.
 [...]

Jeśli mnie wybierzesz,
 [...] to musisz obiecać,
 Że mię do zamku twójego zabierzesz
 Z matką i siostrą... Bo któż będzie matce
 Gotować garnek? kto ogień rozniecać?
 Ona nie może zostać w biednej chatce,
 Kiedy ja będę w pałacach mieszkała.
 Patrz, ona siwa jak różyczka biała. [...]

BALLADYNA

Byłabym poczwarą
 Niegodną twojej ręki, ale piekła,
 Żebym się matki kochanej wyrzekła.
 Prócz matki, siostry, wszystko ci poświęcę.

Juliusz Słowacki, *Balladyna*, Wrocław 1984.

Zadanie 1. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych informacji. Zaznacz P, jeśli informacja jest prawdziwa, albo F – jeśli jest fałszywa.

W rozmowie uczestniczą postacie ze świata realnego i ze świata fantastycznego.	P	F
Bohaterami dramatu są postacie znane z polskiej historii.	P	F

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich [...].
2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...].

Wymagania szczegółowe

Klasa IV–VI

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- 2) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia [...] elementy realistyczne i fantastyczne w utworach [...].

Klasa VII i VIII

Lektura obowiązkowa

Juliusz Słowacki, *Balladyna*.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- 10) wykorzystuje w interpretacji tekstów literackich elementy wiedzy o historii i kulturze;
- 11) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, np.: [...] historyczny, historycznoliteracki, kulturowy [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

FF

Zadanie 2. (0–2)

Na podstawie wypowiedzi bohaterów w podanym fragmencie sformułuj po jednym argumencie zawartym w wypowiedziach siostr, które chciały przekonać do siebie Kirkora.

Argument sformułowany na podstawie wypowiedzi Aliny:

.....

.....

Argument sformułowany na podstawie wypowiedzi Balladyny:

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich [...].
2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...].

III. Tworzenie wypowiedzi.

6. Poznawanie podstawowych zasad retoryki, w szczególności argumentowania [...].

Wymagania szczegółowe

Klasy IV–VI

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- 9) charakteryzuje [...] bohaterów w czytanych utworach.

Klasy VII i VIII

1. Elementy retoryki

4) wykorzystuje znajomość zasad tworzenia [...] argumentów [...].

Lektura obowiązkowa

Juliusz Słowacki, *Balladyna*.

Zasady oceniania

2 pkt – poprawnie zbudowane dwa argumenty – po jednym dla każdej bohaterki.

1 pkt – poprawne sformułowanie jednego argumentu.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

Argument sformułowany na podstawie wypowiedzi Aliny:

- *Alina jest uczciwa i będzie kochała Kirkora całym sercem do końca swojego życia.*
- *Będzie dobrą żoną, ponieważ obdarzy go miłością i będzie lojalna wobec niego.*

Argument sformułowany na podstawie wypowiedzi Balladyny:

- *Balladyna zasługuje na miłość Kirkora i powinna zostać jego żoną, ponieważ poświęci dla niego wszystko – dobre imię, własne życie. Takim dziewczynom należy się życie u boku szlachetnego rycerza.*
- *Będzie dobrą żoną, ponieważ będzie posłuszna, a jeśli będzie trzeba, aby go ochronić, poświęci swoje dobre imię, a nawet własne życie.*

Zadanie 3. (0-1)

Oceń prawdziwość poniższych sformułowań. Zaznacz P, jeśli sformułowanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Potwierdzenie szczerości słów Balladyny <i>Prócz matki, siostry, wszystko ci poświęcę</i> można odnaleźć w kolejnych wydarzeniach przedstawionych w utworze.	P	F
Zakończenie utworu dowodzi, że na losy tytułowej bohaterki miały wpływ siły nadprzyrodzone.	P	F

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich [...].

2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...].

Wymagania szczegółowe

Klasa IV–VI

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

12) określa tematykę i problematykę utworu.

Klasa VII i VIII

Lektura obowiązkowa

Juliusz Słowacki, *Balladyna*.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

FP

Zadanie 4. (0–1)

Czym różni się sposób widzenia świata przez Alinę od sposobu widzenia świata przez Balladynę? Sformułuj wniosek na podstawie poniższego fragmentu.

ALINA

Ach, pełno malin – a jakie różowe!

A na nich perły rosy kryształowe.

Usta Kirkora takie koralowe

Jak te maliny ... [...]

BALLADYNA

Jak mało malin! a jakie czerwone

By krew. – Jak mało – w którą pójde stronę?

Nie wiem... A niebo jakie zapalone

Jak krew... Czemu ty, słońce, wschodzisz krwawo?

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich [...].

2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...].

III. Tworzenie wypowiedzi.

6. Poznawanie podstawowych zasad retoryki.

Wymagania szczegółowe

Klasa IV–VI

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

9) charakteryzuje [...] bohaterów w czytanych utworach.

Klasa VII i VIII

Lektura obowiązkowa

Juliusz Słowacki, *Balladyna*.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

6) przeprowadza wnioskowanie [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne sformułowanie wniosku odnoszącego się do obu bohaterów.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź oceniona na 1 punkt

Alina jest optymistką, która widzi otaczającą ją rzeczywistość przez różowe okulary. Swój zachwyty wyraża wręcz z dziecinną radością. Z ufnością obserwuje otaczający ją świat. Natomiast Balladyna jest niepewna, czuje się zagrożona przez okoliczności, które mogą, według niej, zagrozić osiągnięciu założonych celów.

Zadanie 5. (0-1)

Uzupełnij poniższe zdania w taki sposób, aby treść zawierała prawdziwe informacje.

W zaprezentowanym fragmencie utworu wyrażenia: „do wdowy”, „do siebie”, „do Aliny” to przykład tekstu zwanego Umożliwia on lepsze zrozumienie utworu, ponieważ w pewnym sensie zastępuje nieobecnego w dramacie

Wymaganie ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...] oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.

Wymagania szczegółowe

Klasa VII i VIII

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- 1) rozpoznaje rodzaje literackie: [...] dramat; określa cechy charakterystyczne dla poszczególnych rodzajów i przypisuje czytany utwór do odpowiedniego rodzaju;
- 3) wskazuje elementy dramatu [...] didaskalia.

Zasady oceniania

1 pkt – prawidłowe uzupełnienie obu zdań.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. zdanie – *didaskalia* lub *tekst poboczny*

2. zdanie – *narratora*

Zadanie 6. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz odpowiedź A albo B i jej uzasadnienie 1., 2. albo 3.

Wyraz *dziewo* użyty w wypowiedzi Kirkora we współczesnej polszczyźnie jest

A.	archaizmem,	ponieważ	1.	wyszedł z powszechnego użycia w języku.
			2.	często stosuje się go w potocznym języku.
B.	neologizmem,		3.	niedawno pojawił w języku polskim.

Wymaganie ogólne

I. Kształcenie językowe.

3. Poznawanie podstawowych pojęć oraz terminów służących do opisywania języka [...].

Wymaganie szczegółowe

Klasa VII i VIII

2. Różnicowanie języka. Uczeń:

- 1) dostrzega różnicowanie słownictwa, w tym rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu (np. archaizmy).

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

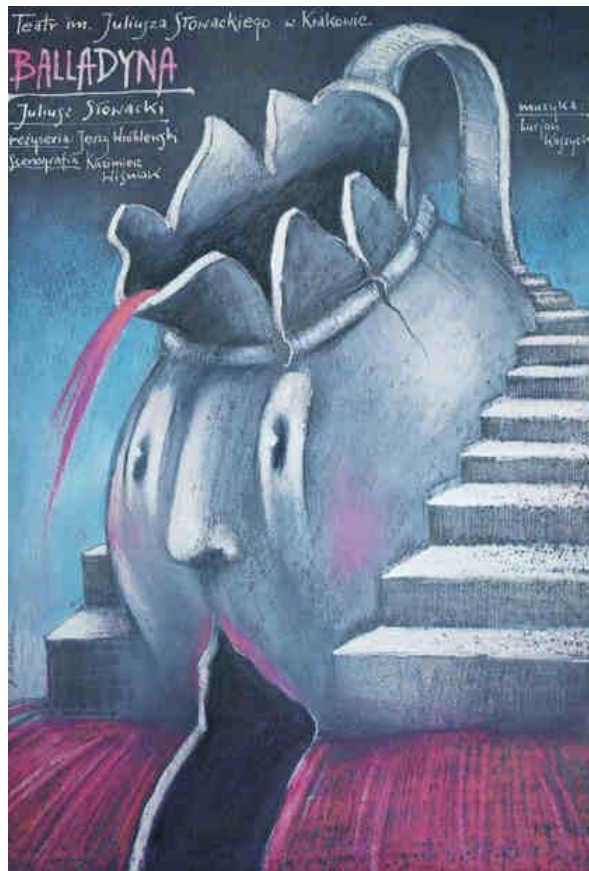
0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

A1

Zadanie 7. (0-2)

Obejrzyj zamieszczony poniżej plakat Andrzeja Pągowskiego do spektaklu teatralnego *Balladyna* według Juliusza Słowackiego.

www.pinterest.pl

Andrzej Pągowski za pomocą różnych elementów graficznych przedstawił swoją interpretację dramatu Juliusza Słowackiego. Wybierz jeden z tych elementów i wyjaśnij jego sens w kontekście całego utworu.

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich [...].
2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...].
3. Kształcenie umiejętności uczestniczenia w kulturze polskiej [...].

II. Kształcenie językowe.

2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych [...].

Wymagania szczegółowe

Klasa IV–VI

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

12) dokonuje odczytania tekstów poprzez przekład intersemiotyczny [...].

Klasa VII i VIII

Lektura obowiązkowa

Juliusz Słowacki, *Balladyna*.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

11) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, np.: [...] kulturowy [...].

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie elementu plastycznego i wyjaśnienie jego sensu w kontekście całego utworu.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 punkt

- *Czerwień, która pojawia się na plakacie, jest również obecna w dramacie. Czerwone maliny są symbolem miłości i pożądania, które prowadzą do małżeństwa z Kirkorem.*
- *Schody symbolizują chęć dążenia do władzy i trudności, które napotyka się po drodze.*

Zadanie 8. (0–2)

Wymień bohatera lektury obowiązkowej – innej niż *Balladyna* – na którego miał wpływ świat fantastyczny. Podaj tytuł utworu i nazwisko autora, wskaż bohatera i wyjaśnij, na czym ten wpływ polegał.

Autor: Tytuł:

Bohater:

Wpływ świata fantastycznego na bohatera:

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich [...].

2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...].

Wymaganie szczegółowe

Klasy IV–VI

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

2) [...] rozróżnia [...] elementy realistyczne i fantastyczne w utworach [...].

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne wskazanie trzech elementów: bohatera, autora, tytułu utworu oraz podanie wyjaśnienia.

1 pkt – poprawne wskazanie bohatera i podanie wyjaśnienia oraz poprawne wskazanie autora lub tytułu.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 2 punkty

- Karol Dickens, *Opowieść wigilijna*, Ebenezer Scrooge.
Wyjaśnienie: *Skąpy i nieżyczliwy właściciel kantoru, który gnębił swoich pracowników, po nawiedzeniu go przez duchy zrozumiał swoje błędy i stał się dobrym człowiekiem.*
- Adam Mickiewicz, *Pani Twardowska*, Pan Twardowski.
Wyjaśnienie: *Bogactwo bohatera wzięło się z zakładu z Mefistofelem – diablem, któremu zaprzedał duszę.*

Teksty nieliterackie

Tekst 1.

Józef Bocheński **TEORIA MĘSTWA**

1. „Odważnym” nazywamy czyn, którym dany człowiek (czy zwierzę) stara się osiągnąć swój cel mimo grożącego przy tym niebezpieczeństwa. Nazwę „odwagi” nosi tendencja do takich czynów, skłonność do przełamywania niebezpieczeństw. Niezmiernie ważną rzeczą jest jednak zrozumienie, że męstwo jest czymś więcej niż odwaga: każde męstwo jest odwagą, ale nie każda odwaga jest męstwem.

2. Różnica między nimi polega najpierw na tym, że odważne może być także zwierzę, mężnym tylko człowiek. Mówimy bez trudności o odważnym psie, jeśli idzie na dziką bez obaw, o odważnym koniu i tak dalej – natomiast nie można mówić o mężnych zwierzętach: „mężnym” nazywamy tylko człowieka. Zatem męstwo zawiera w sobie jakiś czynnik specyficznie ludzki, tylko u człowieka spotykany.

Otóż jedyną zasadniczą różnicą między zwierzęciem a człowiekiem jest to, że człowiek posiada władze duchowe, rozum i wolę, których nie mają zwierzęta. Różnica między odwagą a męstwem polegać musi zatem na udziale rozumu i woli w męstwie i jego braku w odwadze jako takiej.

Ale to nie wystarcza: są mianowicie wypadki, w których także ludzi nazywamy „odważnymi”, nie przypisując im mimo to męstwa. [...] Bandyta wykonujący śmiały napad na bank jest niewątpliwie człowiekiem odważnym – ale zmysł etyczny zakazuje nazwać go „mężnym”. Mężny jest za to żołnierz na wojnie, podróżnik w niebezpieczeństwach żywiołowych, strażak przy pożarze. Wchodzi więc w rachubę jakiś czynnik etyczny [...].

3. Cztery cechy składają się zatem na pojęcie mężnego czynu. Taki czyn musi być odważny, ale poza tym rozumny, etyczny, połączony z wielkim niebezpieczeństwem. Do pojęcia odwagi nie wchodzi ani rozumność, ani etyczność i wystarcza jakiegokolwiek niebezpieczeństwo.

Józef Bocheński, *Dziela zebrane. Etyka*, Kraków 1995.

Zadanie 1. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych informacji. Zaznacz P, jeśli informacja jest prawdziwa, lub F – jeśli jest fałszywa.

Odwaga ma szerszy zakres znaczeniowy od męstwa.	P	F
Męstwo i odwaga to pojęcia, które odnoszą się do zachowań zarówno zwierząt, jak i ludzi.	P	F

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia [...] innych tekstów kultury.

II. Kształcenie językowe.

3. Poznanie podstawowych pojęć oraz terminów służących do opisywania języka [...].

Wymagania szczegółowe

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

2) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio.

Klasa VII i VIII

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

6) rozróżnia [...] zakres znaczeniowy wyrazu.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

PF

Zadanie 2. (0–1)

W kontekście tekstu Józefa Bocheńskiego określ, którą z poniższych postaw można nazwać męzną. Zaznacz dobrą odpowiedź.

A. Skok na bungee.

B. Ratowanie tonącego.

C. Wejście do klatki z lwem.

D. Mówienie prawdy prosto w oczy.

Wymaganie ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia [...] innych tekstów kultury.

Wymaganie szczegółowe

Klasa IV–VI

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

2) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

B

Zadanie 3. (0–1)

Uzupełnij zdanie. Zaznacz dobre odpowiedzi.

Przywołane w tekście sytuacje napadu na bank, pracy strażaka przy pożarze czy walki żołnierza na wojnie to A/B, które C/D słuszność wywodu.

A. argumenty

C. potwierdzają

B. przykłady

D. negują

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia [...] innych tekstów kultury.

III. Tworzenie wypowiedzi.

6. Poznawanie podstawowych zasad retoryki, w szczególności argumentowania [...].

Wymagania szczegółowe

Klasa IV–VI

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

2) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio.

Klasa VII i VIII

1. Elementy retoryki. Uczeń:

5) odróżnia przykład od argumentu.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

BC

Zadanie 4. (0–1)

Spośród podanych wyrazów dobierz synonim słowa „mężny” zgodnie z wymową tekstu Józefa Bocheńskiego.

1. brawurowy
2. dzielny
3. rezolutny
4. bojowy

Wpisz wybrany wyraz:

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia [...] innych tekstów kultury.

II. Kształcenie językowe.

6. Rozwijanie wiedzy o elementach składowych wypowiedzi ustnych i pisemnych oraz ich funkcjach w strukturze tekstów i w komunikowaniu się.

Wymagania szczegółowe

Klasa IV–VI

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

2) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

8) rozróżnia synonimy [...] rozumie ich funkcje w tekście i stosuje we własnych wypowiedziach.

Klasa VII i VIII

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

6) rozróżnia treść i zakres znaczeniowy wyrazu.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

dzielny

Zadanie 5. (0–1)

Czy odbicie Rudego, bohatera *Kamieni na szaniec*, z rąk wroga, można nazwać czynem mężnym, czy – odważnym? Uzasadnij swoją odpowiedź, odwołując się do treści lektury.

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich oraz innych tekstów kultury.

2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...].

Wymagania szczegółowe

Klasa IV–VI

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

19) wyraża własny sąd o postaciach i wydarzeniach.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

2) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio.

Zasady oceniania

1 pkt – zajęcie stanowiska i jego uzasadnienie z odwołaniem do treści lektury.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź oceniona na 1 punkt

Odbicie Rudego było czynem mężnym, ponieważ przyjaciele narażali swoje życie, aby uratować Rudego. W czasie akcji pod Arsenalem został ranny Alek, inny bohater „Kamieni na szaniec”.

Zadanie 6. (0–1)

Wyjaśnij, jaką funkcję pełnią poszczególne części tekstu *Teoria męstwa* oznaczone numerami 1.–3.

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia [...] innych tekstów kultury.

Wymagania szczegółowe

Klasy IV–VI

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

4) dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (np. [...] wstęp, rozwinięcie, zakończenie).

Klasy VII i VIII

I. 2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

2) porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawna odpowiedź uwzględniająca trzy części tekstu.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź oceniona na 1 punkt

Część 1. stanowi wstęp, wprowadzenie do rozważań na temat męstwa i odwagi, część 2. to rozwinięcie, zilustrowanie przykładami wskazanej różnicy w pojęciach, a część 3. stanowi podsumowanie, wskazanie cech odróżniających obie postawy.

Zadanie 7. (0–1)

Wyjaśnij, czemu służy wprowadzenie do tekstu sformułowań takich jak: *najpierw, otóż, ale to nie wystarcza, zatem*.

.....
.....

Wymaganie ogólne

II. Kształcenie językowe.

6. Rozwijanie wiedzy o elementach składowych wypowiedzi [...] pisemnych oraz ich funkcjach w strukturze tekstów i w komunikowaniu się.

Wymagania szczegółowe

Klasa IV–VI

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

9) zna [...] zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu.

Klasa VII i VIII

I. 2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

2) porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie.

Zasady oceniania

1 punkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Wymienione wyrazy pozwalają uzyskać spójność tekstu.

Tekst 2.**Maria Ossowska*****Rycerz w średniowieczu***

Przebiegnijmy główne rysy, które miały charakteryzować ideał rycerza. [...]

Rycerz musiał być w zasadzie dobrze urodzony. Mówię „w zasadzie”, bo można było być pasowanym na rycerza za szczególne sukcesy bojowe. Można było także – i to zdarzało się coraz częściej w związku z rozrostem miast i wzmaganiem się ich znaczenia – nabyć ten przywilej. [...]

Od rycerza oczekiwano, by był nieustannie zaprzątnięty swoją sławą. Szlacheckie pochodzenie – pisał uczeń Arystotelesa – Teofrast – ma to do siebie, że człowiek, któremu przysługuje, jest bardziej chciwy sławy niż inni. Wymagała ona ciągłego podtrzymywania, ciągłej próby. [...] Duma jest w pełni usprawiedliwiona, byle nie przesadna. [...]

Kto chce należeć do rycerzy, musi rozpocząć nowe życie, modlić się, unikać grzechu, pychy i podłości. Musi on bronić Kościoła, wdowy i sieroty, a także opiekować się ludnością. Musi być waleczny, lojalny i nie pozbawiać nikogo jego własności. Obowiązuje go wojna w słusznej sprawie. Musi być wielkim podróżnikiem szukającym udziału w turniejach i walczącym dla damy swego serca.

Gdy mówimy o rycerskości dzisiaj, mamy zwykle na myśli przede wszystkim postawę wobec wroga i wobec kobiety. Wejrzyjmy kolejno w jej bardziej szczegółową charakterystykę.

O chwale rycerza decydowało nie tyle zwycięstwo, ile to, jak walczył. Walka mogła dla niego bez ujmy kończyć się klęską i śmiercią [...]. Śmierć na polu walki była nawet dobrym zakończeniem jego biografii, bo trudno było dopuścić do życia w starczym niedołęstwie. Fair play¹ obowiązujący w walce, dyktowany był [...] przez szacunek dla przeciwnika, dumę, postawę zabawową, lęk przed odwzajemnieniem i wreszcie humanitaryzm. [...] Jeżeli rycerz, z którym się walczyło, spadł z konia (a w zbroi nie mógł podnieść się o własnych siłach), ten, kto go strącił, sam także zsiadał z konia, żeby wyrównać szanse.

Maria Ossowska, *Ethos rycerski i jego odmiany*, Warszawa 1989.

¹ Fair play – z ang. ‘uczciwa gra’.

Zadanie 1. (0–2)

Uzupełnij poniższy tekst w taki sposób, aby stanowił streszczenie fragmentu *Rycerz w średniowieczu* Marii Ossowskiej.

Tematem tekstu Marii Ossowskiej jest

.....

Autorka skupia się na

.....

i dowodzi, że

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia [...] innych tekstów kultury.

III. Tworzenie wypowiedzi.

2. Rozwijanie umiejętności wypowiadania się w określonych formach wypowiedzi [...] pisemnych.

Wymagania szczegółowe

Klasa IV–VI

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

3) określa temat i główną myśl tekstu.

Klasa VII i VIII

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

1) wyszukuje w tekście potrzebne informacje [...].

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

2) wykonuje przekształcenia na tekście cudzym, [...] streszcza [...].

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne określenie tematu i tego, co na ten temat powiedziano w tekście; zachowanie właściwego poziomu uogólnienia;

1 pkt – poprawne określenie tematu i tego, co na ten temat powiedziano w tekście; zaburzony poziom uogólnienia;

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź oceniona na 2 punkty

Tematem tekstu Marii Ossowskiej jest *kodeks rycerski*. Autorka skupia się na *przedstawieniu warunków, jakie powinien spełniać ktoś, kto pretenduje do miana rycerza* i dowodzi, że *zasady zachowania i postawy, które prezentuje w artykule, czyniły rycerzy ludźmi honoru, godnymi najwyższego uznania*.

Zadanie 2. (0–3)

Uzupełnij tabelę. Wpisz trzy cechy, jakie według Marii Ossowskiej powinien mieć rycerz, a następnie do każdej cechy podaj po jednym przykładzie bohatera literackiego i sytuacji potwierdzającej jego rycerskość.

Cecha rycerza	Bohater literacki	Sytuacja potwierdzająca rycerskość bohatera

Wymaganie ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich oraz innych tekstów kultury.

Wymagania szczegółowe

Klasa IV–VI

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

2) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio.

Klasa VII i VIII

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

1) wyszukuje w tekście potrzebne informacje [...].

Zasady oceniania

3 pkt – poprawne określenie trzech cech, podanie odpowiadających im przykładów bohaterów oraz sytuacji potwierdzających wykazaną przez nich cechę.

2 pkt – poprawne określenie dwóch cech, podanie odpowiadających im przykładów bohaterów oraz sytuacji potwierdzających wykazaną przez nich cechę.

1 pkt – poprawne określenie jednej cechy, podanie odpowiadającego jej przykładu bohatera oraz sytuacji potwierdzającej wykazaną przez niego cechę.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź oceniona na 3 punkty

Cecha	Bohater	Sytuacja potwierdzająca rycerskość
Waleczność	Zbyszko z Bogdańca	bohater broni chorągwi polskich wojsk w czasie bitwy pod Grunwaldem
Opiekuńczość	Mały Książę	bohater opiekuje się swoją różą
Lojalność	Alek	bohater podejmuje próbę odbicia przyjaciela (Rudego) z rąk gestapowców

Zadanie 3. (0–1)**Dokończ zdanie. Zaznacz dobrą odpowiedź.**

Aby zachować sens wypowiedzenia *Szlacheckie pochodzenie [...] ma to do siebie, że człowiek, któremu przysługuje, jest bardziej chciwy sławy niż inni*, przymiotnik *chciwy* można zastąpić wyrazem

A. chytry.

B. potrzebny.

C. spragniony.

D. zazdrosny.

Wymaganie ogólne

II. Kształcenie językowe.

6. Rozwijanie wiedzy o elementach składowych wypowiedzi ustnych i pisemnych oraz ich funkcjach w strukturze tekstów i w komunikowaniu się.

Wymagania szczegółowe

Klasa IV–VI

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

8) rozróżnia synonimy [...] rozumie ich funkcje w tekście i stosuje we własnych wypowiedziach.

Klasa VII i VIII

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

6) rozróżnia treść i zakres znaczeniowy wyrazu.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

C

Zadanie 4. (0–2)

Przeczytaj poniższy tekst.

PAPKIN

[...]

Jestem Papkin – lew Północy,

Rotmistrz sławny i kawaler –

okazując gestem wstęgi orderowe

Tak, siak, tędy i owędy.

Mądry w radzie, dzielny w boju,

Dusza wojny, wróg pokoju.

[...]

Na podstawie fragmentu wypowiedzi Papkina można sądzić, że jest on rycerzem. Odwołując się do *Zemsty* Aleksandra Fredry oraz tekstu Marii Ossowskiej, uzasadnij dwoma argumentami, że Papkin nie jest rycerzem.

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich oraz innych tekstów kultury.

2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...] oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.

III. Tworzenie wypowiedzi.

6. Poznawanie podstawowych zasad retoryki, w szczególności argumentowania [...].

Wymagania szczegółowe

Klasa IV–VI

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy.

Klasa VII i VIII

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

1) wyszukuje w tekście potrzebne informacje [...].

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

4) wykorzystuje znajomość zasad tworzenia [...] argumentów [...].

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne zapisanie dwóch argumentów wskazujących na znajomość lektury obowiązkowej.

1 pkt – poprawne zapisanie jednego argumentu wskazującego na znajomość lektury obowiązkowej.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź oceniona na 2 punkty

Argument 1. *Zgodnie z tekstem Ossowskiej rycerz powinien być odważny. Papkin nie jest rycerzem, ponieważ zachowuje się jak tchórz w sytuacji konfliktu Cześnika z Rejentem, kiedy trzeba odprawić murarzy.*

Argument 2. *Papkin dla własnych korzyści materialnych próbuje zdobyć sympatię i Cześnika, i Rejenta. Nie zachowuje się uczciwie wobec nich, a według tekstu Ossowskiej rycerz powinien być lojalny.*

Zadanie 5. (0–2)

Wykorzystując znaczenie podanych związków frazeologicznych, ulóż zasady, których powinien przestrzegać rycerz. Kolejność wykorzystania związków frazeologicznych może być dowolna. Nie przepisuj sformułowań z ramki.

stanąć w szranki, rycerski wobec kobiet, walczyć z podniesioną przyłbicą

ZASADY RYCERZA

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich oraz innych tekstów kultury.

II. Kształcenie językowe.

1. Rozwijanie rozumienia wartości języka ojczystego oraz jego funkcji w budowaniu tożsamości osobowej ucznia oraz wspólnot: [...] kulturowej.

Wymagania szczegółowe

Klasy IV–VI

3. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- 5) [...] dostrzega ich [związków frazeologicznych] bogactwo, rozumie ich znaczenie oraz poprawnie stosuje w wypowiedziach.

Klasy VII i VIII

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- 2) porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie.

Zasady oceniania

2 pkt – w redakcji zasad rycerskich poprawnie wykorzystano znaczenie trzech podanych związków frazeologicznych.

1 pkt – w redakcji zasad rycerskich poprawnie wykorzystano znaczenie dwóch spośród podanych związków frazeologicznych.

0 pkt – w redakcji zasad rycerskich poprawnie wykorzystano znaczenie jednego związku frazeologicznego lub odpowiedź jest niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź oceniona na 2 punkty

1. *Rycerz nigdy nie unika słusznej walki.*
2. *Rycerz walczy otwarcie, nigdy z ukrycia.*
3. *Rycerz szanuje kobiety.*

Zadanie 6. (0–1)

Przeczytaj poniższą informację o Zawiszy Czarnym.

Zawisza Czarny z Garbowa, herbu Sulima, polski „rycerz bez skazy i zmayı”, wzór cnót rycerskich, głośny u współczesnych także dzięki swoim zwycięstwom w turniejach rycerskich.

Na podstawie: Władysław Kopaliński, *Słownik mitów i tradycji kultury*, Warszawa 2003.

W języku funkcjonuje frazeologizm *polegać na kimś jak na Zawiszy*. Wybierz synonimiczne do niego sformułowanie.

- A. *być dobrej myśli*
- B. *darzyć kogoś zaufaniem*
- C. *brać coś za dobrą monetę*
- D. *pokładać w czymś wiarę*

Wymaganie ogólne

II. Kształcenie językowe.

6. Rozwijanie wiedzy o elementach składowych wypowiedzi ustnych i pisemnych oraz ich funkcjach w strukturze tekstów i w komunikowaniu się.

Wymagania szczegółowe

Klasa IV–VI

3. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- 5) [...] dostrzega ich [związków frazeologicznych] bogactwo, rozumie ich znaczenie oraz poprawnie stosuje w wypowiedziach.

8) rozróżnia synonimy [...] rozumie ich funkcje w tekście i stosuje we własnych wypowiedziach.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

B

Zadanie 7. (0–2)

Przeczytaj fragment legendy *O królu Arturze i rycerzach Okrągłego Stołu*.

Merlina posłano, aby na całej ziemi angielskiej pięćdziesięciu najbardziej szlachetnych i najwaleczniejszych rycerzy wyszukał. Mieli oni dopełnić liczby wybranych, godnych zasiąść u Okrągłego Stołu. [...]

Król Artur wielki Zakon Okrągłego Stołu założył, którego sława miała przetrwać wieki. Stu dwudziestu ośmiu rycerzy zaprzysięgło wówczas zwać się rycerzami Okrągłego Stołu, zasię co roku, w pierwszy dzień Zielonych Świątek, miano nowych dobierać, którzy się godnymi tego okazali. [...]

Tedy bardzo uroczyście każdy z wybranych rycerzy rycerstwo prawdziwe ślubował, solennie przyrzekając – pod utratą życia, czci rycerskiej i łaski króla Artura – żadnym podłym czynem się nie splamić, królowi swemu wiernie służyć, zmiłowanie proszącym oto okazać, wobec dam zawsze dwornie się zachować i z wszelką im spieszyć pomocą, w walce o sprawę niesłuszną i zysk ziemski na celu mającą udziału nie brać.

Zaprzysięgli to wszyscy rycerze Okrągłego Stołu, młodzi i starzy zarówno. Albowiem największa to wówczas hańba była rycerski honor splamić; przeciwnie – niezachwianie, dzielnie, dwornie i wiernie postępując, czci rycerskiej godnym się okazać było najwyższym życia celem.

O królu Arturze i rycerzach Okrągłego Stołu
U. Waldo Cutler, tłum. F. Kruszewska

7.1. Wyjaśnij, w jakim znaczeniu został użyty w podanym zdaniu podkreślony wyraz: Albowiem największa to wówczas hańba była rycerski honor splamić.

.....

7.2. Podaj inne znaczenie wyrazu *splamić*.

.....

Wymaganie ogólne

II. Kształcenie językowe.

6. Rozwijanie wiedzy o elementach składowych wypowiedzi ustnych i pisemnych oraz ich funkcjach w strukturze tekstów i w komunikowaniu się.

Wymagania szczegółowe

Klasa IV–VI

II. 2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

4) rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi; rozpoznaje wyrazy wieloznaczne, rozumie ich znaczenie w tekście [...].

7.1. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

wyraz *splamić* został użyty w zdaniu w znaczeniu *popęłnić niegodny czyn*

7.2. (0–1)

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

splamić – pobrudzić, zrobić plamę

Zadanie 8. (0–1)

Odpowiedz, czy król Artur, gdy powoływał zakon rycerzy Okrągłego Stołu, kierował się zasadami etosu rycerskiego, opisanymi przez Marię Ossowską? Uzasadnij swoją odpowiedź.

.....

Wymaganie ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich oraz innych tekstów kultury.

Wymagania szczegółowe

Klasa IV–VI

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

2) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio.

Klasa VII i VIII

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

1) wyszukuje w tekście potrzebne informacje [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź udzielona wprost lub pośrednio i uzasadniona.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź oceniona na 1 punkt

Tak. Król Artur kierował się zasadami etosu rycerskiego, przedstawionymi przez Marię Ossowską. Wybrani rycerze musieli złożyć ślubowanie, że będą wiernie służyć królowi i przestrzegać rycerskiego kodeksu, zachowywać godność i honor.

Zadanie 9. (0–1)

Wykorzystując zasady etosu rycerskiego, opisane przez Marię Ossowską, sformułuj argument, którym potwierdzisz, że postawy Bilba i jego towarzyszy, bohaterów utworu Tolkiena pt. *Hobbit, czyli tam i z powrotem* można określić jako rycerskie.

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich oraz innych tekstów kultury.
2. Znajomość wybranych utworów z literatury [...] światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.

III. Tworzenie wypowiedzi.

6. Poznawanie podstawowych zasad retoryki, w szczególności argumentowania [...].

Wymagania szczegółowe

Klasy IV–VI

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- 1) wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy.

Klasy VII i VIII

1. Elementy retoryki. Uczeń:

- 4) wykorzystuje znajomość zasad tworzenia [...] argumentów [...].

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- 1) wyszukuje w tekście potrzebne informacje [...].

Lektury obowiązkowe

John Ronald Reuel Tolkien, *Hobbit, czyli tam i z powrotem*.

Zasady oceniania

1 pkt – zredagowanie jednego poprawnego argumentu wskazującego na znajomość lektury obowiązkowej.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 1 punkt

- *Byli rycerzami, ponieważ udali się w podróż i podjęli próbę odzyskania skarbów, wiedząc, że strzeże ich smok, którego trudno będzie pokonać.*
- *Ich postawy można określić jako rycerskie, ponieważ bronili dzielnie słusznej sprawy i nie tylko próbowali odzyskać zagrabioną własność krasnoludów, ale także pokonać zło, które szerzyło się w świecie.*

Zadanie 10. (0–2)

10.1. Wpisz w odpowiednie miejsca tabeli podane wyrazy w taki sposób, aby utworzyły rodzinę wyrazów.

1. *rycerski*2. *rycerstwo*3. *rycerz*

Wyraz podstawowy		
Wyraz pochodny		Wyraz pochodny

10.2. Przekształć podane wypowiedzenie złożone na zdanie pojedyncze. Zachowaj sens zdania.

Od rycerza oczekiwano, by był nieustannie zaprzętnięty swoją sławą.

.....

Wymaganie ogólne

II. Kształcenie językowe.

6. Rozwijanie wiedzy o elementach składowych wypowiedzi [...] pisemnych oraz ich funkcjach w strukturze tekstów i w komunikowaniu się.

Wymagania szczegółowe

Klasa IV–VI

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

13) przekształca konstrukcje składniowe, np. zdania złożone w pojedyncze [...].

Klasa VII i VIII

1. Gramatyka języka polskiego . Uczeń:

2) rozpoznaje wyraz podstawowy i wyraz pochodny, [...] rozpoznaje rodzinę wyrazów [...].

10.1. (0–1)**Zasady oceniania**

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Wyraz podstawowy: *rycerz*, wyrazy pochodne: *rycerstwo*, *rycerski*.

10.2. (0–1)**Zasady oceniania**

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Od rycerza oczekiwano nieustannego zaprzątnięcia jego sławą.

Zadanie 11. (0–3)

Zredaguj ogłoszenie na szkolną stronę internetową, w którym zachęcisz koleżanki i kolegów do udziału w pokazie filmów o turniejach rycerskich. Użyj dwóch argumentów. Uwaga: W ocenie wypowiedzi będzie brana pod uwagę poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna.

AKTUALNOŚCI

Dodano: 5 minut temu

Pokaz filmów o turniejach rycerskich

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

II. Kształcenie językowe.

6. Rozwijanie wiedzy o elementach składowych wypowiedzi ustnych i pisemnych oraz ich funkcjach w strukturze tekstów i w komunikowaniu się.

III. Tworzenie wypowiedzi

6. Poznawanie podstawowych zasad retoryki, w szczególności argumentowania [...].

Wymagania szczegółowe

Klasy IV–VI

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- 3) używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej;
- 7) dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi.

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- 1) pisze poprawnie pod względem ortograficznym oraz stosuje reguły pisowni;
- 2) poprawnie używa znaków interpunkcyjnych [...].

Klasy VII i VIII

1. Elementy retoryki. Uczeń:

- 4) wykorzystuje znajomość zasad tworzenia [...] argumentów [...].

Zasady ocenianiaTreść i forma:

2 pkt	treść zgodna z poleceniem, podanie dwóch argumentów uwzględniających zachętę do udziału w wydarzeniu; uwzględnionych 5 elementów dotyczących formy: kto ogłasza? dla kogo? o czym? kiedy się odbywa? gdzie się odbywa?
1 pkt	treść zgodna z poleceniem, podanie dwóch argumentów uwzględniających zachętę do udziału w wydarzeniu; uwzględnione 4 elementy dotyczące formy: kto ogłasza? ORAZ/ALBO dla kogo? ORAZ/ALBO o czym? ORAZ/ALBO kiedy się odbywa? ORAZ/ALBO gdzie się odbywa?
0 pkt	treść niezgodna z poleceniem ALBO treść zgodna z poleceniem, ale uwzględnione tylko 3 elementy dotyczące formy: kto ogłasza? ORAZ/ALBO dla kogo? ORAZ/ALBO o czym? ORAZ/ALBO kiedy się odbywa? ORAZ/ALBO gdzie się odbywa?

Poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna:

1 pkt – łącznie nie więcej niż trzy błędy (językowe, ortograficzne, interpunkcyjne).

0 pkt – łącznie cztery lub więcej błędów (językowych, ortograficznych, interpunkcyjnych).

Przykładowa odpowiedź oceniona na 3 punkty**AKTUALNOŚCI**

Dodano: 5 minut temu

Pokaz filmów o turniejach rycerskich

Samorząd informuje uczniów naszej szkoły o wydarzeniu, które rozpocznie się w środę 20.09.2017 roku o godzinie 17.00 przed Gminnym Ośrodkiem Kultury. Klasa VIIb przygotowuje pokaz filmów o turniejach rycerskich. Można będzie zobaczyć średniowieczne stroje i zbroje. Każdy uczeń będzie mógł wziąć udział w quizie z atrakcyjnymi nagrodami.

Uczeń uzyskał 3 punkty za to rozwiązanie, w tym:

- 2 punkty za treść i formę – pełna realizacja wymagań dotyczących formy (uwzględnienie adresata, nadawcy, celu oraz miejsca i czasu wydarzenia), treści (zgodna z poleceniem, podanie dwóch argumentów uwzględniających zachętę do udziału w wydarzeniu);
- 1 punkt za poprawność językową, ortograficzną i interpunkcyjną – w pełni poprawny zapis.

Tematy wypracowań. Wypracowania o charakterze argumentacyjnym

Temat 1. (0–20)

Każdy jest w życiu za kogoś lub za coś odpowiedzialny. Napisz rozprawkę, w której rozważysz, na czym polegała odpowiedzialność wybranych przez siebie bohaterów literackich. Odwołaj się do przytoczonego fragmentu *Małego Księcia*, całego utworu Antoine’a de Saint-Exupéry’ego oraz do wybranego tekstu literackiego. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 150 wyrazów.

Antoine de Saint-Exupéry
MAŁY KSIĄŻĘ

Codziennie dowiadywałem się czegoś nowego o planecie, o wyjeździe, o podróży. Wiadomości te gromadziły się z wolna i przypadkowo. I tak trzeciego dnia poznałem dramat baobabów. [...]

Okazało się, że na planecie Małego Księcia, tak jak na wszystkich planetach, rosły rośliny pożyteczne oraz zielska. W rezultacie znajdowały się tam dobre nasiona roślin pożytecznych i złe nasiona zielsk. Ale ziarna są niewidoczne. Śpią sobie skrycie w ziemi aż do chwili, kiedy któremuś z nich przyjdzie ochota obudzić się. Wypuszcza wtedy cudowny, bezbronny pęd, który najpierw nieśmiało wyciąga się ku słońcu. Jeżeli jest to pęd rzodkiewki albo róży, można mu pozwolić rosnąć, jak chce. Ale jeżeli jest to zielsko, trzeba wyrwać je jak najszybciej, gdy tylko się je rozpozna. Otóż na planecie Małego Księcia były ziarna straszliwe. Ziarna baobabu. Zakażony był nimi cały grunt. A kiedy baobab wyrośnie, to na wyrwanie jest za późno i nigdy już nie można się go pozbyć. Zajmie całą planetę. Przeorze ją korzeniami. A jeżeli planeta jest mała, a baobabów jest dużo, to one ją rozsadzają.

– Jest to kwestia dyscypliny – powiedział mi później Mały Książę. – Rano, po umyciu się, trzeba robić bardzo dokładną toaletę planety. Trzeba się zmusić do regularnego wrywania baobabów, i to natychmiast po odróżnieniu ich od krzewów róży, do których są w młodości bardzo podobne. Jest to praca bardzo nudna, lecz bardzo łatwa...

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich [...].
2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.
3. Kształcenie umiejętności uczestniczenia w kulturze polskiej i europejskiej, szczególnie w jej wymiarze symbolicznym i aksjologicznym.
6. Poznawanie wybranych dzieł wielkich pisarzy polskich [...].

II. Kształcenie językowe.

2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych oraz formowanie odpowiedzialności za własne zachowania językowe.
5. Kształcenie umiejętności poprawnego mówienia oraz pisania zgodnego z zasadami [...] pisowni polskiej.

III. Tworzenie wypowiedzi.

2. Rozwijanie umiejętności wypowiedzania się w określonych formach wypowiedzi [...] pisemnych.
5. Rozwijanie umiejętności stosowania środków stylistycznych i dbałości o estetykę tekstu oraz umiejętność organizacji tekstu.

IV. Samokształcenie.

3. Rozwijanie umiejętności rzetelnego korzystania ze źródeł wiedzy, w tym stosowania cudzysłowu [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

Klasa IV–VI

- 9) charakteryzuje [...] narratora i bohaterów w czytanych utworach;
- 12) określa tematykę i problematykę utworu;
- 15) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach;
- 16) określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi;
- 17) przedstawia własne rozumienie utworów i je uzasadnia;
- 19) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach;
- 20) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohaterów.

Klasa VII i VIII

- 7) określa w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną i poddaje ją refleksji;
- 8) określa wartości estetyczne poznawanych tekstów literackich;
- 9) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związane z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi, dokonuje ich hierarchizacji

Klasa VII i VIII

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

- 1) funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne oraz rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę;
- 2) gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi; redaguje plan kompozycyjny własnej wypowiedzi;
- 3) tworzy wypowiedź, stosując odpowiednią dla danej formy gatunkowej kompozycję oraz zasady spójności językowej między akapitami; rozumie rolę akapitów jako spójnych całości myślowych w tworzeniu wypowiedzi pisemnych oraz stosuje rytm akapitowy (przeplatanie akapitów dłuższych i krótszych);
- 4) wykorzystuje znajomość zasad tworzenia tezy i hipotezy oraz argumentów przy tworzeniu rozprawki oraz innych tekstów argumentacyjnych;
- 5) odróżnia przykład od argumentu;
- 6) przeprowadza wnioskowanie jako element wywodu argumentacyjnego;
- 7) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 1) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: [...] rozprawka [...].

IV. Samokształcenie.

- 1) rzetelnie, z poszanowaniem praw autorskich, korzysta z informacji;
- 8) rozwija umiejętność krytycznego myślenia i formułowania opinii.

Zasady oceniania

Opis zasad oceniania zadań otwartych rozszerzonej odpowiedzi (wypracowań) znajduje się na s. 9.–13. *Informatora*.

Przykładowe ocenione wypracowanie

Być odpowiedzialnym to znaczy być dobrym, to znaczy troszczyć się o kogoś lub o coś. Być odpowiedzialnym, to także znaczy umieć zrezygnować np. z własnej wygody. Bohaterem, którego można nazwać odpowiedzialnym, jest Mały Książę.

Chłopiec troszczy się o swój dom. Codziennie obserwuje swoją planetę i sprawdza, czy nie wyrastają na niej chwasty, które mogą zaszkodzić dobrym i pożytecznym roślinom. Wie, że zło jest łatwe do usunięcia tylko wtedy, gdy jest małe. Gdy wymknie się spod kontroli, może zniszczyć cały świat. Człowiek powinien być czujny, powinien obserwować wszystko wokół siebie i reagować na zło. Mały baobab przecież nie zagraża planecie, podobnie jak nie jest tragedią pokazanie niechęci drugiemu człowiekowi – ale duży baobab planetę rozsadzi, a agresja, brak tolerancji to przyczyny niejednej wojny.

Można więc powiedzieć, że Mały Książę był odpowiedzialny za istnienie swojego małego świata, zanim jeszcze poznał od Lisa tajemnicę osvajania.

A o jakiej odpowiedzialności można mówić w przypadku innych bohaterów literackich?

Odpowiedzialność za kraj widoczna jest u bohaterów „Kamieni na szaniec”. Zośka, Alek i Rudy należą do tajnych organizacji. Zarówno działania w Małym Sabotażu, jak i dywersji, narażały ich na niebezpieczeństwo. Mimo tego Ojczyzna w ich życiu była najważniejsza i dlatego jej oddali to, co mieli najcenniejszego – własne życie.

O innym rodzaju odpowiedzialności jest mowa w powieści „Krzyżacy”. Maćko z Bogdańca to rycerz, który wychowywał swojego osieroconego bratanka. Swoją misję wykonywał z tak ogromnym zaangażowaniem, że zdarzało mu się prawie złamać honor rycerski, gdy zaproponował młodzieńcowi ucieczkę z więzienia w przebraniu. Dobro bratanka było dla Maćka najważniejsze.

Opisani bohaterowie literaccy są osobami odpowiedzialnymi: za bliskich, za ojczyznę, za planetę. I choć skutki tej odpowiedzialności były różne, wszyscy bohaterowie realizowali swoje obowiązki.

- 1. Realizacja tematu wypowiedzi:** 2 pkt – forma wypowiedzi zgodna z formą wskazaną w poleceniu – rozprawka; zostały uwzględnione pozostałe elementy polecenia – uczeń odwołuje się do przytoczonego fragmentu *Małego Księcia*, do całego utworu oraz do innych utworów literackich; wypowiedź w całości dotyczy problemu wskazanego w poleceniu.
- 2. Elementy retoryczne:** 5 pkt – pogłębiona argumentacja; argumenty zilustrowane trafnymi przykładami z lektur; argumenty uporządkowane (uczeń zaczyna od odpowiedzialności za planetę – *Mały Książę*; przechodzi do argumentów dotyczących ojczyzny – *Kamienie na szaniec*, a kończy pracę argumentem odnoszącym się do rodziny – *Krzyżacy*).
- 3. Kompetencje literackie i kulturowe:** 2 pkt – funkcjonalne wykorzystanie znajomości lektury obowiązkowej wskazanej w poleceniu (odniesienia do utworu w kontekście tematu), funkcjonalne wykorzystanie innych tekstów literackich; poprawność rzeczowa.
- 4. Kompozycja tekstu:** 2 pkt – zgodna z formą wypowiedzi, wypowiedź spójna i logiczna podzielona na funkcjonalne, graficznie wyodrębnione akapity.
- 5. Styl:** 2 pkt – odpowiedni do treści i formy wypowiedzi, jednolity.
- 6. Język:** 4 pkt – szeroki zakres środków językowych (zróżnicowana składnia, leksyka) umożliwiających pełną i swobodną realizację tematu, jeden błąd językowy.
- 7. Ortografia:** 2 pkt – praca bez błędów ortograficznych.
- 8. Interpunkcja:** 1 pkt – praca bez błędów interpunkcyjnych.

Temat 2. (0–20)

Zbliża się setna rocznica odzyskania niepodległości. Przygotujecie numer gazetki szkolnej poświęcony tej rocznicy. Napisz artykuł pt. „Czy warto czytać książki historyczne?”. Odwołaj się do lektury obowiązkowej oraz wybranego utworu literackiego. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 150 wyrazów.

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich [...].
2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.
3. Kształcenie umiejętności uczestniczenia w kulturze polskiej i europejskiej, szczególnie w jej wymiarze symbolicznym i aksjologicznym.
6. Poznawanie wybranych dzieł wielkich pisarzy polskich [...].

II. Kształcenie językowe.

2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych oraz formowanie odpowiedzialności za własne zachowania językowe.
5. Kształcenie umiejętności poprawnego mówienia oraz pisanie zgodnego z zasadami [...] pisowni polskiej.

III. Tworzenie wypowiedzi.

2. Rozwijanie umiejętności wypowiadania się w określonych formach wypowiedzi [...] pisemnych.
5. Rozwijanie umiejętności stosowania środków stylistycznych i dbałości o estetykę tekstu oraz umiejętność organizacji tekstu.

IV. Samokształcenie.

3. Rozwijanie umiejętności rzetelnego korzystania ze źródeł wiedzy, w tym stosowania cudzośłowu [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

Klasa IV–VI

- 9) charakteryzuje [...] narratora i bohaterów w czytanych utworach;
- 12) określa tematykę i problematykę utworu;
- 15) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach;
- 16) określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi;
- 17) przedstawia własne rozumienie utworów i je uzasadnia;
- 19) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach;
- 20) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohaterów.

Klasa VII i VIII

- 7) określa w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną i poddaje ją refleksji;
- 8) określa wartości estetyczne poznawanych tekstów literackich;
- 9) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związane z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi, dokonuje ich hierarchizacji

2. Odbiór tekstów kultury.

Klasa VII i VIII

- 5) rozpoznaje gatunki dziennikarskie: [...] artykuł [...] i określa ich podstawowe cechy;

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

- 1) funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne oraz rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę;
- 2) gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi; redaguje plan kompozycyjny własnej wypowiedzi;
- 3) tworzy wypowiedź, stosując odpowiednią dla danej formy gatunkowej kompozycję oraz zasady spójności językowej między akapitami; rozumie rolę akapitów jako spójnych całości myślowych w tworzeniu wypowiedzi pisemnych oraz stosuje rytm akapitowy (przeplatanie akapitów dłuższych i krótszych);
- 4) wykorzystuje znajomość zasad tworzenia tezy i hipotezy oraz argumentów przy tworzeniu rozprawki oraz innych tekstów argumentacyjnych;
- 5) odróżnia przykład od argumentu;
- 6) przeprowadza wnioskowanie jako element wyводу argumentacyjnego;
- 7) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 1) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: [...] rozprawka [...].

IV. Samokształcenie.

- 1) rzetelnie, z poszanowaniem praw autorskich, korzysta z informacji;
- 8) rozwija umiejętność krytycznego myślenia i formułowania opinii.

Zasady oceniania

Opis zasad oceniania zadań otwartych rozszerzonej odpowiedzi (wypracowań) znajduje się na s. 9.–13. *Informatora*.

Przykładowe ocenione wypracowanie

Wielu ludzi interesuje się historią. Lubimy oglądać stare zdjęcia, kupować stare zegary, słuchać opowieści starszych ludzi. W poznawaniu dawnych czasów bardzo pomaga literatura. Na pewno warto sięgać do książek, które ukazują przeszłość Polski. A jest co wybierać!

Nasz narodowy skarb to z pewnością „Pan Tadeusz” Adama Mickiewicza. W tym poemacie znajdziemy dużo wiadomości o Polakach w czasach napoleońskich. Narodowa epopeja to też album polskich zwyczajów i obyczajów. To z „Pana Tadeusza” dowiemy się jak szlachta zarządzała majątkami, jak organizowała polowania czy wreszcie jak ubierała się, jak ucztowała. Dowiemy się też, jak w tamtych czasach ludzie się kłócili i rozstrzygali spory, na przykład sąsiedzkie. Utwór ukazuje więc nie tylko zalety naszych rodaków, ale także ich wady.

Innym utworem, który przybliży przeszłość naszego kraju, jest „Żona modna”, satyra Ignacego Krasickiego. Dużo miejsca autor poświęcił w niej krytyce obyczajów polskiej szlachty. Utwór na przykładzie kobiety, naśladowującej bezmyślnie obce wzory, która doprowadza do ruiny finansowej swojego męża, krytykuje rozrzutność i życie ponad stan. Warto poznać i tę stronę życia naszych przodków. Niewolę narodową „zawdzięczamy” przecież nie tylko sąsiadom, ale także naszym lekkomyślnym przodkom, którzy uważali, że: „Szlachcic na zagrodzie równy wojewodzie”.

Przytoczone przykłady literackie, chociaż stanowią ważne lektury, są tylko kroplą w morzu całej literatury, w której jest mowa o przeszłości naszego kraju. Żeby naprawdę poznać tę przeszłość, trzeba przeczytać znacznie więcej książek, co pozwoli wyrobić sobie własne zdanie na temat różnych trudnych zagadnień historycznych.

- 1. Realizacja tematu wypowiedzi:** 2 pkt – forma wypowiedzi zgodna z formą wskazaną w poleceniu – artykuł; zostały uwzględnione pozostałe elementy polecenia (uczeń odwołuje się do lektury obowiązkowej (*Pan Tadeusz*) oraz do innego utworu literackiego (*Żona modna*); wypowiedź w całości dotyczy problemu wskazanego w poleceniu.
- 2. Elementy retoryczne:** 3 pkt – praca spełnia wszystkie wymagania na 3 pkt i niektóre na 5 pkt (powierzchnowa argumentacja – przedstawiono jeden argument poparty dwoma przykładami; argumenty częściowo uporządkowane).
- 3. Kompetencje literackie i kulturowe:** 2 pkt – funkcjonalne wykorzystanie znajomości *Pana Tadeusza*, funkcjonalne wykorzystanie innego tekstu literackiego (*Żona modna*); poprawność rzeczowa.
- 4. Kompozycja tekstu:** 1 pkt – kompozycja zgodna z formą wypowiedzi; graficznie wyodrębnione akapity; usterki w zakresie spójności między akapitami;
- 5. Styl:** 2 pkt – odpowiedni do treści i formy wypowiedzi, jednolity.
- 6. Język:** 4 pkt – odpowiedni zakres środków językowych (składnia, leksyka) umożliwiających pełną i swobodną realizację tematu, trzy błędy językowe.
- 7. Ortografia:** 2 pkt – praca bez błędów ortograficznych.
- 8. Interpunkcja:** 1 pkt – praca bez błędów interpunkcyjnych.

Temat 3. (0–20)

Napisz przemówienie, w którym zachęcisz rówieśników do czytania książek. Podaj przykład bohatera literackiego, którego życie zmieniło się pod wpływem książki. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 150 wyrazów.

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich [...].
2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.
3. Kształcenie umiejętności uczestniczenia w kulturze polskiej i europejskiej, szczególnie w jej wymiarze symbolicznym i aksjologicznym.
6. Poznawanie wybranych dzieł wielkich pisarzy polskich [...].

II. Kształcenie językowe.

2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych oraz formowanie odpowiedzialności za własne zachowania językowe.
5. Kształcenie umiejętności poprawnego mówienia oraz pisanie zgodnego z zasadami [...] pisowni polskiej.

III. Tworzenie wypowiedzi.

2. Rozwijanie umiejętności wypowiadania się w określonych formach wypowiedzi [...] pisemnych.
5. Rozwijanie umiejętności stosowania środków stylistycznych i dbałości o estetykę tekstu oraz umiejętność organizacji tekstu.

IV. Samokształcenie.

3. Rozwijanie umiejętności rzetelnego korzystania ze źródeł wiedzy, w tym stosowania cudzośłowu [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

Klasa IV–VI

- 9) charakteryzuje [...] narratora i bohaterów w czytanych utworach;

- 12) określa tematykę i problematykę utworu;
- 15) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach;
- 16) określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi;
- 17) przedstawia własne rozumienie utworów i je uzasadnia;
- 19) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach;
- 20) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohaterów.

Klasa VII i VIII

- 7) określa w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną i poddaje ją refleksji;
- 8) określa wartości estetyczne poznawanych tekstów literackich;
- 9) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związane z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi, dokonuje ich hierarchizacji.

Klasa VII i VIII

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

- 1) funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne oraz rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę;
- 2) gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi; redaguje plan kompozycyjny własnej wypowiedzi;
- 3) tworzy wypowiedź, stosując odpowiednią dla danej formy gatunkowej kompozycję oraz zasady spójności językowej między akapitami; rozumie rolę akapitów jako spójnych całości myślowych w tworzeniu wypowiedzi pisemnych oraz stosuje rytm akapitowy (przeplatanie akapitów dłuższych i krótszych);
- 4) wykorzystuje znajomość zasad tworzenia tezy i hipotezy oraz argumentów przy tworzeniu rozprawki oraz innych tekstów argumentacyjnych;
- 5) odróżnia przykład od argumentu;
- 6) przeprowadza wnioskowanie jako element wyводу argumentacyjnego;
- 7) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 1) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: [...] przemówienie [...].

Zasady oceniania

Opis zasad oceniania zadań otwartych rozszerzonej odpowiedzi (wypracowań) znajduje się na s. 9.–13. *Informatora*.

Przykładowe ocenione wypracowanie

Drogie Koledzy i Koleżanki!

Dzisiaj chcę Was przekonać do czytania książek. To zajęcie może Wam się wydawać nudne, ale tak wcale nie musi być. Można spojrzeć na tych osób, którzy czasami sięgają po jakąś lekturę. Z takimi osobami rozmawia się ciekawie. Można im zadawać różne pytania, a oni często znają odpowiedzi, a też umieją powiedzieć, co sami myślą na ten temat.

Więc sądzę, że czytanie książek rozwija wyobraźnię i poszerza wiedzę.

Również lektury szkolne pokazują nam, że bohaterowie czytali książki. Jednym z nich był Skawiński, to bohater „Latarnika”. Skawiński brał udział w powstaniu listopadowym i dlatego musiał emigrować z kraju. Wędrował się po całym świecie i szukał pracy. Wszędzie czuł się obcy. Dopiero w Aspinwall znalazł spokój. I tutaj stała się rzecz dziwna. W ręki starca wpadła książka, był to „Pan Tadeusz”. To zupełnie odmieniło życie Skawińskiego. Przede

wszystkim zmieniło się jego uczucie dla ojczyzny – Skawiński znów poczuł się Polakiem kochając swój kraj, za wolność którego walczył. Niestety musiał opuścić latarnię, bo w czasie, gdy on czytał i zapomniał zapalić latarnię, o skały rozbił się statek. Bohater z tego powodu stracił pracę w latarni.

Wynika z tego, że książki mogą czasami bardzo zmienić życie człowieka. Zawsze jednak warto je czytać.

1. Realizacja tematu wypowiedzi: 2 punkty – wypowiedź zgodna z formą wskazaną w poleceniu (przemówienie), zawiera wszystkie elementy określone w poleceniu (zachęcenie rówieśników do czytania książek; przywołanie bohatera literackiego – latarnika, którego życie zmieniło się pod wpływem książki); w całości dotyczy problemu wskazanego w poleceniu (roli książek).   2. Elementy retoryczne: 3 punkty – powierzchowna argumentacja; w wypowiedzi brak wnikliwości; jeden argument, który nie został zilustrowany odpowiednim przykładem.   3. Kompetencje literackie i kulturowe: 1 punkt – częściowo funkcjonalne wykorzystanie znajomości lektury obowiązkowej (przywołana lektura jest luźno związana ze sformułowanym argumentem); poprawność rzeczowa.   4. Kompozycja tekstu: 1 pkt – kompozycja zgodna z formą wypowiedzi; graficznie wyodrębnione akapity; usterki w zakresie spójności między akapitami;   5. Styl: 2 pkt – odpowiedni do treści i formy wypowiedzi, jednolity.   6. Język: 2 pkt – zadowalający zakres środków językowych (składnia i leksyka stosowne / odpowiednie do realizacji tematu), dziewięć błędów językowych.   7. Ortografia: 2 pkt – praca bez błędów ortograficznych.   8. Interpunkcja: 1 pkt – praca bez błędów interpunkcyjnych.

Tematy wypracowań. Wypracowania o charakterze twórczym

Temat 2. (0–20)

Napisz opowiadanie o spotkaniu jednego z bohaterów *Zemsty* z bohaterem innego utworu literackiego, w czasie którego każdy z nich przedstawi najsmieszniejszą sytuację ze swojego życia. Twoja praca powinna dowodzić, że bardzo dobrze znasz obie wybrane postacie. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 150 wyrazów.

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich [...].
2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.
3. Kształcenie umiejętności uczestniczenia w kulturze polskiej i europejskiej, szczególnie w jej wymiarze symbolicznym i aksjologicznym.
6. Poznawanie wybranych dzieł wielkich pisarzy polskich [...].

II. Kształcenie językowe.

2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych oraz formowanie odpowiedzialności za własne zachowania językowe.
5. Kształcenie umiejętności poprawnego mówienia oraz pisanie zgodnego z zasadami [...] pisowni polskiej.

III. Tworzenie wypowiedzi.

2. Rozwijanie umiejętności wypowiedzania się w określonych formach wypowiedzi [...] pisemnych.
5. Rozwijanie umiejętności stosowania środków stylistycznych i dbałości o estetykę tekstu oraz umiejętność organizacji tekstu.

IV. Samokształcenie.

3. Rozwijanie umiejętności rzetelnego korzystania ze źródeł wiedzy, w tym stosowania cudzysłowu [...].

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

Klasa IV–VI

- 9) charakteryzuje [...] narratora i bohaterów w czytanych utworach;
- 12) określa tematykę i problematykę utworu;
- 15) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach;
- 16) określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi;
- 17) przedstawia własne rozumienie utworów i je uzasadnia;
- 19) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach;
- 20) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohaterów.

Klasa VII i VIII

- 7) określa w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną i poddaje ją refleksji;
- 8) określa wartości estetyczne poznawanych tekstów literackich;
- 9) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związane z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi, dokonuje ich hierarchizacji

III. Tworzenie wypowiedzi.

Klasa IV-VI

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 1) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: [...] opowiadanie (twórcze) [...];

Klasa VII i VIII

1. Elementy retoryki. Uczeń:

- 1) funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne oraz rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę;
- 2) gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi; redaguje plan kompozycyjny własnej wypowiedzi;
- 3) tworzy wypowiedź, stosując odpowiednią dla danej formy gatunkowej kompozycję oraz zasady spójności językowej między akapitami; rozumie rolę akapitów jako spójnych całości myślowych w tworzeniu wypowiedzi pisemnych oraz stosuje rytm akapitowy (przeplatanie akapitów dłuższych i krótszych);
- 4) wykorzystuje znajomość zasad tworzenia tezy i hipotezy oraz argumentów przy tworzeniu rozprawki oraz innych tekstów argumentacyjnych;
- 5) odróżnia przykład od argumentu;
- 6) przeprowadza wnioskowanie jako element wyводу argumentacyjnego;
- 7) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie.

Zasady oceniania

Opis zasad oceniania zadań otwartych rozszerzonej odpowiedzi (wypracowań) znajduje się na s. 9.–13. *Informatora*.

Przykładowe ocenione wypracowanie

Późnym wieczorem Rejent Milczek za oknem zobaczył dziwny osobę. Nie myśląc długo, pobiegł po zamkowych schodach na dół. Zobaczył coś dziwnego. Na chudym koniu siedział stary rycerz w zbroi. Powoli podjechał się do Rejenta, po czym powiedział:

– Jestem waleczny rycerz Don Kichot z La Manchy. Poszukuję damy mojego serca, Dulcynei. Czy w tym zamku znajdę Dulcyneę?

– Drogi rycerzu – powiedział szlachcic. – Witaj w murach tego zamku. Jestem Rejent Milczek, to mój zamek... a właściwie jego połowa, ale z tego co wiem, nie mieszka tu żadna Dulcynea.

Rycerz posmutniał.

– Cóż, będę szukał dalej. Przysięgłem, że honoru mej damy bronić będę do śmierci. Nawet, gdy mam stanąć do pojedynku ze wszystkimi olbrzymami, które żyją w tym kraju! – krzyczał rycerz.

– Ciszej, proszę, mam bardzo wrażliwy słuch – powiedział Rejent.

Rycerz nadal mówił wielkim głosem:

– Pamiętam najtrudniejszy pojedynek, który stoczyłem. Olbrzym miał potężne ramiona, które wciąż kręcił i machał jak skrzydłami. Większy był od mnie, ale i tak pokonałem go bez wysiłku. Honor mojej Dulcynei został uratowany, ale nie rozumiem, dlaczego świadkowie śmiali się i mówili potem, że walczyłem z... wiatrakami...

– Ciii – powtórzył swoją prośbę Rejent.

Rycerz zsiadł ze swego konia i oni poszli do komnaty Rejenta.

– Długo już tak poszukujesz damy swego serca?

– Och, życie całe – westchnął.

– Rozumiem cię, ja także chcę zdobyć towarzyszkę życia, bo samotność mi ostatnio dokucza. I żeby jeszcze była bogata!... Nawet staram o pewną damę, Podstolinę. Cześnik, mój sąsiad, także ją podoba, ale on jest schorowany. Nie wiem, czy starczy mu sił i zdrowia... ale... Jeśli taka wola nieba – z nią się zawsze zgadzać trzeba... – na jego ustach pojawił się wyraz udawanego smutku.

– A jeśli Podstolina odmówi ci swej ręki, czy będziesz o nią walczył?

Rejent spojrział groźnie na rycerza i odpowiedział szybko:

– Chyba już najwyższy czas, abys pojechał w dalszą drogę.

Don Kichot założył na głowę hełm i powoli poszedł do drzwi.

– Dziękuję za gościnę i rozmowę. Jadę pokonać wszystkie olbrzymy, które spotkam na mojej drodze do ukochanej. Muszę ją odnaleźć.

– Bywaj zdrów.

1. Realizacja tematu wypowiedzi: 2 punkty – wypowiedź zgodna z formą wskazaną w poleceniu (opowiadanie twórcze); zawiera wszystkie elementy określone w poleceniu (spotkanie bohatera *Zemsty* z innym bohaterem literackim – Don Kichotem – przedstawienie najśmieszniejszej sytuacji); w całości dotyczy problemu wskazanego w poleceniu.

2. Elementy twórcze: 5 punktów – funkcjonalna narracja; logiczny układ zdarzeń; urozmaicona fabuła, w tym funkcjonalne wykorzystanie: opisu, charakterystyki bohaterów, określenie czasu i miejsca akcji, dialog, puenta; twórcze wykorzystanie treści *Zemsty* i *Don Kichota*.

3. Kompetencje literackie i kulturowe: 2 punkty – funkcjonalne wykorzystanie znajomości lektury obowiązkowej oraz innego tekstu literackiego; poprawność rzeczowa.

4. Kompozycja tekstu: 2 pkt – zgodna z formą wypowiedzi, wypowiedź spójna i logiczna podzielona na funkcjonalne, graficznie wyodrębnione akapity.

5. Styl: 2 pkt – odpowiedni do treści i formy wypowiedzi, jednolity.

6. Język: 3 pkt – odpowiedni zakres środków językowych (prosta składnia, wystarczająca leksyka) umożliwiających pełną realizację tematu, sześć błędów językowych.

7. Ortografia: 2 pkt – praca bez błędów ortograficznych.

8. Interpunkcja: 1 pkt – praca bez błędów interpunkcyjnych.

Temat 2. (0–20)

Wehikuł czasu przeniósł bohaterów mitologicznych do XXI wieku. Napisz współczesną wersję mitu o Tezeuszu i Ariadnie. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 150 wyrazów.

Wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich [...].
2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.
3. Kształcenie umiejętności uczestniczenia w kulturze polskiej i europejskiej, szczególnie w jej wymiarze symbolicznym i aksjologicznym.
6. Poznawanie wybranych dzieł wielkich pisarzy polskich [...].

II. Kształcenie językowe.

2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych oraz formowanie odpowiedzialności za własne zachowania językowe.
5. Kształcenie umiejętności poprawnego mówienia oraz pisanie zgodnego z zasadami [...] pisowni polskiej.

III. Tworzenie wypowiedzi.

2. Rozwijanie umiejętności wypowiedzania się w określonych formach wypowiedzi [...] pisemnych.
5. Rozwijanie umiejętności stosowania środków stylistycznych i dbałości o estetykę tekstu oraz umiejętność organizacji tekstu.

Wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

Klasy IV–VI

- 9) charakteryzuje [...] narratora i bohaterów w czytanych utworach;
- 12) określa tematykę i problematykę utworu;
- 15) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach;
- 16) określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi;
- 17) przedstawia własne rozumienie utworów i je uzasadnia;
- 19) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach;
- 20) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohaterów.

Klasy VII i VIII

- 7) określa w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną i poddaje ją refleksji;
- 8) określa wartości estetyczne poznawanych tekstów literackich;
- 9) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związane z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi, dokonuje ich hierarchizacji.

III. Tworzenie wypowiedzi.

Klasy IV–VI

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 1) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: [...] opowiadanie (twórcze) [...].

Klasy VII i VIII

1. Elementy retoryki. Uczeń:

- 1) funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne oraz rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę;
- 2) gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi; redaguje plan kompozycyjny własnej wypowiedzi;
- 3) tworzy wypowiedź, stosując odpowiednią dla danej formy gatunkowej kompozycję oraz zasady spójności językowej między akapitami; rozumie rolę akapitów jako spójnych całości myślowych w tworzeniu wypowiedzi pisemnych oraz stosuje rytm akapitowy (przeplatanie akapitów dłuższych i krótszych);
- 4) wykorzystuje znajomość zasad tworzenia tezy i hipotezy oraz argumentów przy tworzeniu rozprawki oraz innych tekstów argumentacyjnych;
- 5) odróżnia przykład od argumentu;
- 6) przeprowadza wnioskowanie jako element wyводу argumentacyjnego;
- 7) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie.

Zasady oceniania

Opis zasad oceniania zadań otwartych rozszerzonej odpowiedzi (wypracowań) znajduje się na s. 9.–13. *Informatora*.

Przykładowe ocenione wypracowanie

Po dwóch godzinach oczekiwania na lotnisku Tezeusz zajął swoje miejsce w samolocie lecącym do Londynu. W ręce trzymał małe pudełko przewiązane różową nitką. Uśmiechnął się. Tak wiele zdarzyło się w ciągu tego roku...

Po śmierci ojca wyjechał z mamą do Anglii. Nie czuł się tam najlepiej. W szkole miał ciągle kłopoty, ponieważ nieustannie wdawał się w bójki z kolegami. Pewnego dnia matka po kolejnej wizycie u dyrektora szkoły zagroziła, że odeśle go na jakiś czas do Polski, do babci. Ku jej zdziwieniu zbuntowany nastolatek z łatwością na to przystał.

Tezeusz Ariadnę zobaczył pierwszy raz w szkole, do której zapisała go babcia. Dziewczyna siedziała zupełnie sama w szkolnej świetlicy i czytała jakąś książkę. Z początku pomyślał, że to nie jest jego świat, ale dziewczyna miała w sobie tyle uroku, że postanowił do niej podejść. Już po kilku minutach rozmowy przekonał się, że jest nie tylko bardzo ładna, ale też inteligentna i ma poczucie humoru. Od tego momentu spędzali ze sobą dużo czasu.

Pewnego dnia koledzy z osiedla zaproponowali mu udział w zawodach bokserskich.

– Masz doskonale umiejętności – argumentowali. – Poradzisz sobie bez problemu.

I chociaż babcia stanowczo odradzała Tezeuszowi udział w zawodach, chłopak, nie chcąc wyjść na tchórza, postanowił się zgodzić. Walka okazała się łatwa, a Tezeusz nie odniósł większych obrażeń. Pierwsze starcie pociągnęło jednak za sobą następne. Ariadna zorientowała się, że nic dobrego z tego nie wyniknie i postanowiła stanowczo zaprotestować.

– Wiesz, dlaczego chłopaka, z którym masz walczyć, nazywają Minotaur? – spytała. – To olbrzym, który nie zawaha się przed niczym... Musisz zrezygnować z tej walki, bo niszczysz samego siebie. Pogubiłeś się i nie umiesz znaleźć drogi wyjścia z labiryntu. Wdając się w bójki, skrzywdziłeś już matkę, a teraz i mnie. Jak chcesz to naprawić? I czy w ogóle chcesz to zrobić?

Chciał. Dla matki, babci i przede wszystkim dla niej, dla jego Ariadny, która podała mu nie ratunkową, a potem machała w hali odpraw na pożegnanie. Podjął decyzję o powrocie do matki.

Teraz, siedząc w samolocie, otworzył pudełko. W środku znajdowała się książka, którą podczas pierwszego spotkania czytała Ariadna. Uśmiechnął się. Samolot spokojnie zmierzał w kierunku domu.

- 1. Realizacja tematu wypowiedzi:** 2 pkt – forma wypowiedzi zgodna z formą wskazaną w poleceniu; pozostałe elementy polecenia uwzględnione; wypowiedź w całości dotyczy problemu wskazanego w poleceniu.
- 2. Elementy twórcze:** 5 pkt – funkcjonalna narracja; logiczny układ zdarzeń; urozmaicona fabuła, w tym wykorzystanie: opisu, charakterystyki bohaterów, określenie czasu i miejsca akcji, puenta, wprowadzenie dialogu, retrospekcja.
- 3. Kompetencje literackie i kulturowe:** 2 punkty – funkcjonalne wykorzystanie znajomości mitu; poprawność rzeczowa.
- 4. Kompozycja tekstu:** 2 punkty – zgodna z formą opowiadania, spójna, logiczna, funkcjonalne akapity wydzielone treściowo i graficznie.
- 5. Styl:** 2 pkt – odpowiedni do treści i formy wypowiedzi, jednolity.
- 6. Język:** 4 pkt – odpowiedni zakres środków językowych.
- 7. Ortografia:** 2 pkt – praca bez błędów ortograficznych.
- 8. Interpunkcja:** 1 pkt – praca bez błędów interpunkcyjnych.